

Dissertatio medica inauguralis, de epilepsia : quam, annuente summo numine : ex auctoritate reverendi admodum viri, D. Georgii Baird, SS.T.P. Academiae Edinburgenae Praefecti : necnon amplissimi senatus academici consensu, et nobilissimae facultatis medicae decreto : pro gradu doctoratus, summisque in medicina honoribus ac privilegiis rite et legitime consequendis / eruditorum examini subjicit Edvardus Croasdaile, Jamaicensis.

Contributors

Croasdaile, Edward.
University of Glasgow. Library

Publication/Creation

Edinburgh, 1799.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/auq66f32>

Provider

University of Glasgow

License and attribution

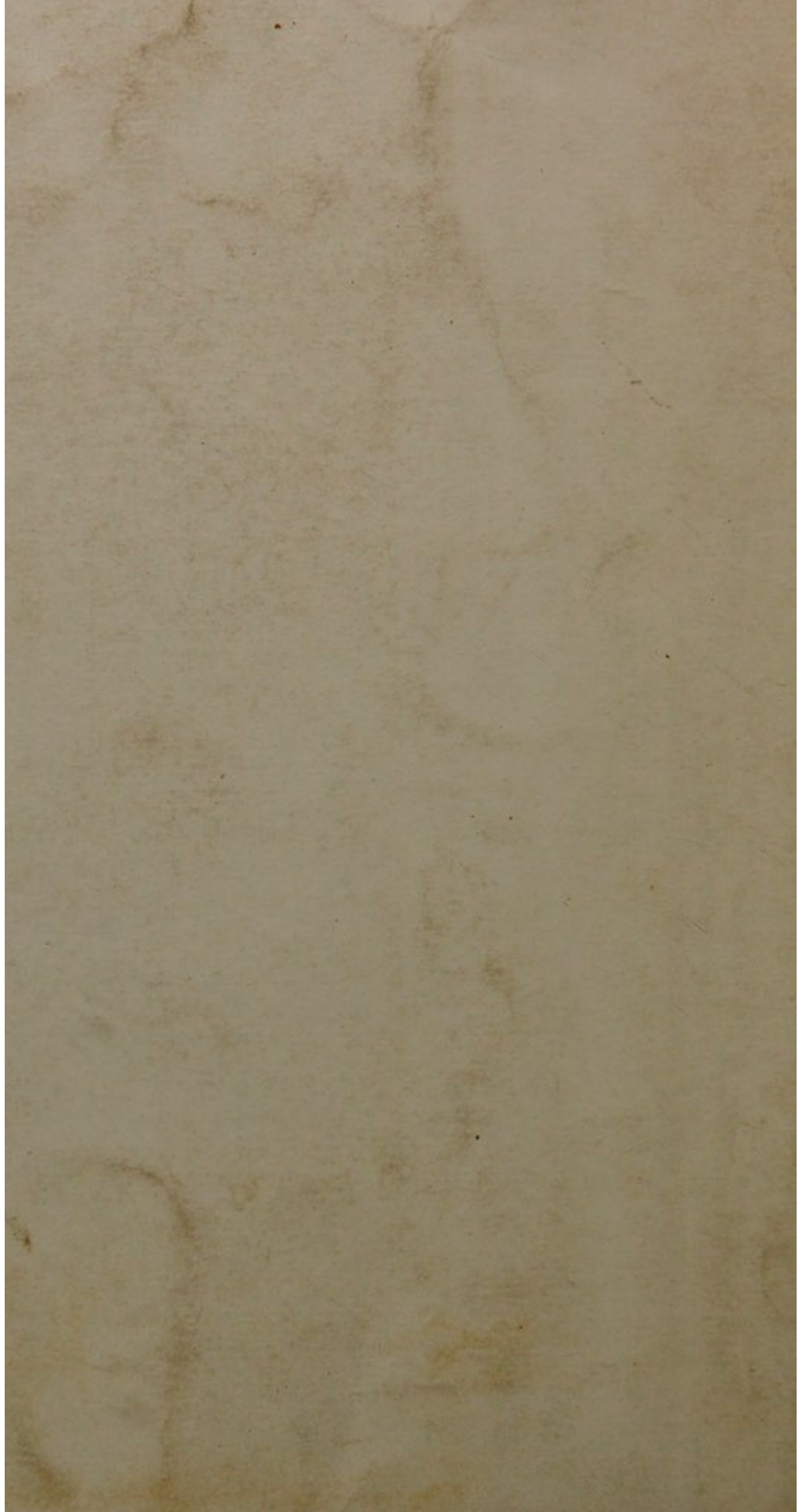
This material has been provided by This material has been provided by The University of Glasgow Library. The original may be consulted at The University of Glasgow Library. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

EPILEPSIA.

*M^r. Papier with best
compliments from the
author*

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

1958

PHYSICS 311

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

EPILEPSIA;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, SS.T.P.

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI Consensu;

Et NOBILISSIMAE FACULTATIS MEDICAE Decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

EDVARDUS CROASDAILE,

JAMAICENSIS.

Ad diem 24. Junii, horâ locoque solitis.

Causa latet, vis est notissima.

OVID. Met. L. iv.

EDINBURGI:

EXCUDEBANT C. STEWART ET SOCII,
ACADEMIAE TYPOGRAPHI.

M DCC XCIX.

C

RECEIVED

ALEXANDRO DUNLOP,

GLASGUENSI,

INSIGNI CHIRURGIÆ SCIENTIA,

CLARISSIMO,

PEREXIGUUM HOC

ANIMI

MAXIMIS BENEFICII VINCULIS

OBSTRACTI,

TESTIMONIUM,

PALAM,

TRIBUIT,

EDVARDUS CROASDAILE.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

RESEARCH REPORT

NO. 1234

BY J. D. SMITH

1955

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

UNIVERSITY OF CHICAGO

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

EPILEPSIA.

AUCTORE EDVARDO CROASDAILE.

MORBORUM, quibus hominum genus opportunum est, nullus forsan sæpius quàm Epilepsia medicinæ vires elusit: non solum enim cerebro muneribusque inde pendentibus damnum perenne, plus minus grave, ferè semper infert; sed etiam vitam ipsam subitò interdum extinguit.

Dira ejus signa tantum interdum astantibus terrorem incutiunt, adeoque supra naturæ vires posita videntur, ut antiquitùs numinis irati effec-

tus habita fuerint. Hinc nomen *Morbus sacer*, quo quidem, qui in sacrosanctâ scripturâ *Dæmoniâci* appellantur, laborâsse videntur.

Malum enim inveteratum, et solitò gravius efferam insaniam, quæ miseros, paroxysmorum etiam intervallis, nunquam deserit, interdum comitari observatur.

Plura alia nomina eidem ab Antiquis indita sunt; morbus, nimirum, *comitialis*; morbus *fonticus*; morbus *caducus*; morbus *puerilis*; apud Celsum morbus *major* audit: porrò morbus *Herculeus*, quòd Hercules eodem laborâsse, creditum est; vel potiùs, innuente Galeno, quo ingens mali gravitas significaretur, nominari solebat. Num hæc affectio morbis acutis, aut vetustis annumerandus sit, acriter inter veteres disputatum est: Hi illis, illi his; alii utrisque, accensuerunt*.

Epilepsia rectè a Cullenno definitur,

“ Musculorum convulsio cum Sopore †.”

HISTORIA

* Aretæus Capp.

† Synop. Nosol. Method. T. II. G. LIII.

HISTORIA.

Forma, quâ hæc affectio in diversos impetum facit, parum quidem variatur. Epilepsiâ idiopathicâ, seu exquisitiore mali specie, æger nullo interdum tentationis prænuncio signo, sæpius autem vertigine, visus, auditus, et olfactus, depravatione, et per sæpe sensu cujusdam in aliqua membrorum, aut corporis trunci, parte moti, prægressis, subitò humi sternitur.

Aeger modò flabro, modò vaporì gelido, modò fluido, et sæpe infectis, ab aliqua remota corporis parte repentibus, hunc sensum peculiarem confert, qui simul ac aliis cor, aliis caput, attigit, Epilepsiæ tentationem concitat. Hic sensus est qui ab scriptoribus Aura dicitur Epileptica.

Haec in immani consistit omnium ferè motus voluntarii musculorum, mobilissimorum præsertim, distortione, quae alternâ capitis elatione, humilitate, et rotatione, insignitur; oculis sæpe simul horrendum vultus, sæpius autem immobilibus,

libus, ita ut tunica *albuginea* sola per palpebras femiapertas conspici possit.

Hic quidem effectus, postquam causa, unde proximè pendet, agere cessat, saepe permanet; aegerque interdum, rariùs quidem licèt, per vitam reliquam strabo fit.

Alii simul oris muscoli spasmò rigentes risum exhibent *sardonium*, qui cum clonico plurium genarum, et praesertim maxillae inferioris musculorum, spasmò alternantur.

Dentes interdum ingenti, quâ hi muscoli contrahuntur, vi, labefacti ex alveolis truduntur, et interdum, quamvis hoc rariùs fiat, ipsa maxilla luxatur. Aretaeus pueri exemplum, cui maxilla inferior ex hac causa, partem anticam versus, luxata est, literis tradidit. Malum, ossè, finito morbi impetu, in artus non reducto, per totam complurium quidem annorum vitam immedicabile mansit*.

In omni ferè genuinae Epilepsiae exemplo, aeger albidam et spumeam ore et naribus effundit

* De caus. et sig. morb. acut. Lib. I. Cap. V. Pars. I.

dit materiam, adeo interdum viscidam, ut filatim distrahi queat. Haec saepe sanguine a linguâ, ingenti musculorum vi exfertâ, tumefcente, et dentibus saeviter fauciatâ, profluente, terribile visu, tingitur. Artus quoque gravi convulsione agitantur, adeo ut eorundem flexura, extensio, aliique motus et situs mirandi, brevi quidem fiant: Pollex praesertim vehementius convellitur, et volam versus plerumque trahitur, quod impetûs gravioris signum haberi potest. Hac convulsiones leviter aliquamdiu remittunt, subitò, et magnâ vi iterum rediturae: Artus verò interdum, convulsionum vice, rigescunt, aegerque, statuae instar, immobilis fit. Internae quoque corporis partes spasms graviter affici videntur: hoc ex spiritu difficile, ructu, vomitione, ventris murmure, stercoris et urinae, aegro incio, dejectione, feminisque emissionem, haud raris tentationis comitibus, patet: hi quidem effectus malè, me iudice, musculorum, quorum est ostia claudere, paralyfi tributi sunt: spasmò enim musculorum acceleratorum potiùs imputandi videntur.

Spirandi

Spirandi difficultas ad rhonchum usque aucta quae strangulationem minitatur, totius paroxysmi comes est : nec rarò cor graviùs palpitat.

Venae per totum corpus admodum tumidae sunt : facies plerumque, praecipuè circa labia, et oculos, livescit, aut subcaerulea fit, tentationis finem versus livida aut nigra evasura.

Arteriarum conditio vitalia, per totum mali impetum, insigniter turbari indicat : hoc ineunte, arteriae celeriùs et exiliùs micant, inclinato, et finem versus, pleniùs, tardiùs, ac languidiùs, digitum feriunt. Laryngis muscoli spasms a paroxysmi initio usque convelluntur : hinc ingens saepe aegro corruenti clamor erumpit.

Horrenda ista signorum caterva, ubi vitam non abrumpit, interdum paucula tantum minuta, saepius autem horae quadrantem, aut semissem, commorata, paulatim remittit : tempus autem, quod durat, in diversis exemplis, admodum diversum est. Remissionis indicia sunt spiritus liberior, muscoli laxati, et sudor prorumpens ; quos altus excipit sopor, ei, qui nervorum resolutione afficiuntur, consimilis : ex hoc aeger, omnium

omnium paroxyfmi rerum nescius, tandem expergifcitur.

Membra autem jam, ut rectè obfervatum fuit, ab initio torpent; capitis gravitatem, aut dolorem debilem ac languidum, sentiunt; pallor in ore fedet; timore, et moeftitia, prae fatigatione, et pudore, ex morbo oriundis, afficiuntur*.

Multis fenfuum ftupor et memoriae debilitas, inde nata ad infigne tempus fuperfunt: faepe autem evenit, ut aeger ad perfectam fanitatem, iuftumque omnium functionum ufum, brevi reducatur.

Signorum narrationem perluftrantes, quaedam graviffimum mali impetum indicantia, feminis praefertim jaculationem, invitamque ftercoris et urinae dejectionem, memoravimus. Impetus noctu, quam diu, procliviùs fit, fignaque, progrediente morbo, hujus caufis, diverfisque aegri rebus, haud parum variantur. Swietenius nonnullos, qui paroxyfmo quotannis afficiebantur vidiffe fe narrat. Alii bis anno, vere, fcilicèt, et
autumno,

* Aretæus loco citato Cap. V. p. 3.

autumno, alii semel mense, et alii plenâ, et filente lunâ, vel bis mense, mali tentationem pati solent: alii denique, ut idem auctor refert, plures mali impetus eodem die experiuntur*.

Convulsiones unâ corporis parte interdum contentae sunt: hoc autem rarum est.

Hujus morbi effectus sunt modò mentis functionum laesio; modò nervorum morbi; aliàs affectiones spasticae, quae inflammationem, et etiam gangraenam, inducunt, aliàs apoplexiam; aeger denique aliquo cerebri vase ruptâ, improvifâ vi lethi rapitur.

DIAGNOSIS.

Nervorum distentio aliis morbis haud facilè plerumque confundi potest. *Paralysis* ab eadem musculis flaxidis et immobilibus, et praesertim viribus horum, qui motui voluntario inserviunt, deficientibus, facilè distinguitur.

Nec

* Commentar. Vol. X. p. 306.

Nec a Catalepsi, in qua licet sensuum actio suspendatur, corpus tamen eundem membrorum situm, quem, morbo invadente, habebat, constanter retinet, difficilius internoscitur. Ab apoplexia sopore alto et constante, qui sensuum, et motus voluntarii, cessationi accedit, dignoscitur. Verum est quidem nervorum resolutione affectos, aliis morbis laborantium instar, convulsionibus morte instante, agitari: hinc autem convulsionibus affectionis cujusdam primariae effectus sunt. Tetanus, sensu superstite, saltem non abolito, facile ab eadem fecernitur.

Hysteriae autem violentiori nervorum distentio intermisceri maxime periclitatur; globi autem sensus ad ventriculum et fauces ascendens; urinae limpidae copia profusa, hysteriae impetum plerumque praegressa; convulsionibus in morbo majori graviores longe, et generaliores; aetas aegrotantis, epilepsia enim plerumque ante pubertatem, hysteria rarissime, invadit; animi affectus; in hysteria mortis timor ferè perpetuus, et plerumque fletus, et risus, sine evidente causa, subito se invicem excipientes; et denique oris

spuma et sopor profundus, constantes morbi sacri comites, utramque affectionem separant.

At nihilo tamen minus, exempla interdum occurrunt, ubi utriusque affectiones signa adeo sibi invicem intermiscuntur, ut diagnosi difficillima, immo interdum impossibilis fiat; hujusmodi exempla Hysteria Epileptica audit.

Hic loci animum ad Epilepsiam simulatam advertere haud abs re erit; saepe enim utrum affectio simuletur, necne, novisse proderit: hoc enim cognito, ne vera fiat, quod saepe evenit, caveri potest. Quoties quis in hujus fraudis suspicionem venit, monemur ut lucernam, aliudve lumen splendidum ipsius oculis objiciamus, observantes simul num pupilla se contrahit, quod in epilepsia simulata plerumque fiet. Vel si, arteriarum pulsum rimantes, cutem unguibus acrius vellicamus, dolor inde natus fraudem indicabit. Verâ autem epilepsiâ laborantibus tantus est sensuum torpor, ut etiam si in ignem incidant, et caro ad os usque uratur, nullus sentiatur dolor. Hujusmodi mihi casum vidisse contigit, ubi aeger ad tempus insigni paroxysmo immunis evasit, quod ingenti humorum detractioni

detractioni, unctione effectae, tribuendum videtur.

CAUSAE REMOTAE

sunt occasionales et praedisponentes: illae a Culleno in duas varietates distribuuntur; *1mo.* nimirum, in eas quae cerebri vim rectà stimulo et excitando; et *2do.* illas, quae eandem minuendo vel sedando, agunt: illarum effectum *incitationem*; harum, verò, *collapsum* nominat*.

Causae, incitatione agentes, eae manifestè sint oportet, quae effectus suos in cerebrum, nullâ aliâ re interveniente, edunt; vel hoc praeviâ aliae corporis partis incitatione, excitant. Quae primo modo malum concitant, eae ad quatuor capita retulit, quorum primùm sunt,

Stimuli mechanici, quibus annumerantur omnia quotquot cranium fauciant, et cerebrum penetrant, et irritant; cranii fracti frustra, vel os in mucronem ex parietibus cranii interni, aut cerebri

* First Lines, Vol. III. p. 350-351.

rebri membranis, excrefcens, eodem modo agentia*.

His accenferi debent vis externa, ic̄tu, aut lapfu, capiti illata, fanguis extra venas effufus, ferum, aut acris materia, intra cranium, et denique quidem cerebri ipfius morbi.

2do. *Stimuli Chymici* : humores ex variis caufis in aliqua cerebri parte exiftentes, et ftagnando acres facti, quâdam actione chymicâ, paroxyfmo occasionem praebere poffunt.

3tio. *Hi animi affectus* qui incitatione agunt : gaudium, putà, et ira : illud cerebri vim validè et rectâ excitare manifeflum eft : nec hanc quidem minus clarè eodem modo agere patet.

Huic caufarum capiti annumerandus effe videtur effectus, quem mali confpectus aſtantibus, eandem nimirum affectionem, haud rarò affert ; et epilepfiam fimulatam tandem in veram mutat. Cullenus, quò hoc confirmet, ad *Exorcifmi*, atque *Quietifmi*, hiftoriam lectores provocat †. Imaginationo

* First Lines, Vol. III. p. 352-353.

† Idem, p. 355.

natio insigni in morbis, ante hallucinationem haud existentibus, non solùm fingendis, sed etiam revera inducendis, vi pollet.

Atrâ bile percitus, qui Boerhaavium audiebat, omni se morbo, in Professoris doctissimi praelectionibus descripto, affectum opinari solebat. Hujus viri imaginatio eò usque aestuabat, ut quibusdam ex cujusvis morbi, de quo ageretur, signis, revera affici videretur*. Utrum hi effectus mirandi horrori, an merae imitationis vi tribuendi sunt, parum quidem certum est. Exemplum hoc genus maximè insigne, in Valetudinario Harlemensi, florente celeberrimo Boerhaavio, evenit.

Puella in Valetudinario jam dicto perterrita, convulsionibus corripitur: undique visum, aut in auxilium, accurritur; omnes dicto citiùs convelluntur. Contagio biduum vulgata, omnes ferè deinceps, quemque ex alio laborante viso correptum, Valetudinarii pueros, puellasque, tandem exercuit. Valetudinarii medici convocati medicamenta, quae maximâ in spasms sedandis vi
pollent,

* Zimmermann, p. 277.

pollent, frustra dant. Tandem Boerhaavius ipse arcessitur; vir sagax, causâ, quae morbum vulgavit, perspectâ, rationem, quâ imaginationem graviter afficeret, inire statuit. Ideo plures fornaces, portatu faciles, carbone ardente, quo hami ferrei incandescerent, instructas, in diversis Valetudinarii cubiculis, collocari iussit. Aegrotantes simul nullam jam medicinam, quâ sanari potuissent, praeter ferrum candens superesse, intentatam, certiores fecit; quo factò, famulantibus mandavit, ut quicumque, sive puer, sive puella, morbi tentatione primò corripereetur, ei brachium ferro candente ad os usquè comburerent. Tantus omnes, hâc sententiâ auditâ, invasit pavor, ut redituro impetui, animo obfirmato feliciter restiterint.

4to. *Distentio nimia vasorum cerebri*; hoc rectâ stimulando malum concitat: Cadaverum enim hoc morbo peremptorum incisio, praegressi sanguinis in vasis cerebri congestus, indicia prodidit. Hujus congestus causae sunt cerebri ipsius tumores, plenitudo totius corporis nimia. Bonetus exemplum hujus causae insignis memoriae prodidit:

dit: Juvenis, nobili profapiâ oriundus, annum decimum tertium circiter agens, athletico plenoque corporis habitu praeditus, copiosè pransus, et dein nimiâ corporis exercitatione, datatim ludendo usus, subitò convulsus corruit: Sanguis magna copia e naribus profluxit; quamvisque medendi ratio maximè idonea adhibebatur, iteratis, sedecim horarum spatio, convulsionibus sublatus fuit. Cadavere inciso, vasa cerebri sanguinea admodum frigida, sanguisque extra eadem effusus, reperta sunt*.

Calor magnus corpori aliquà, cubiculis, putà, calidis, insolatione diutinâ, morbum efficacissimè concitant: hinc in regionibus, ubi calor aestivus ingens est, melfiores saepe in agris incessit. Ebrietas, mania, et quicquid sanguinis circuitum caput versus praeter solitum festinat, morbum itidem excitant.

Causae, quae interveniente alius corporis partis incitatione, cerebri vim nimis excitando malitentioni ansam praebent, sunt admodum numerosae:

* Sepulch. Anat. Lib. 1. Sec. 12. T. 1. p. 294.

rosae: inter has eminent infantum dentitio, qui, dentibus per gingivas erumpentibus, nervorum distentione haud rarò corripuntur; vermes intestinis hospitantes; calculi in renibus*, aut vesica; pus aut ferum acre in cerebro, ejusve membranis, existentia†; aut acria quorundam, putà; morborum contagiones, in sanguinis massam diffusa; animi affectus; odores quidem, partium valde sensilium vulnera; pressus denique aliquà nervo insigni, aut tendini, illatus; hic aurae epilepticae causa interdum extitit; cujus insigne exemplum, exciso corpusculo cartilagineo, notabilem, cruris nervum comprimente, sanatum literis mandatur‡.

Secundae stimulorum indirectorum divisioni metus; horror; sanguinis exinanitio, quae rarò exitium sine convulsionibus affert; venus nimia; moestitia; metus; terror; assidua et gravior animi, ingenio praestantis, intentio; mensium, haemorrhoidis, et urinae, suppressio;

* La Motte, Traité complet de Chirurgie. T. II. p. 416.

† Pisos. Observ. et concil. de morb. a seros. Colluv. Sect. 2. Part. 2. C. 7. p. 159.

‡ Edinburgh Med. Essays, Vol. IV. No. 27. p. 334.

fio, aut difficultas; quibus accenferi possunt inedia, crapula, dolor corporis acerbus, cardialgia, *affectio hysterica*, variolarum contagio, podagra repulsa, et denique venena in corpus recepta, quae, quoties exitium afferunt, convulsionem violentissimam excitant.

Cùm multae ex causis jam enumeratis in corpus frequenter, nulla nervorum distentione concitatâ, agunt, causae quaedam praedisponentes necessariè existant, jure colligamus oportet.

Harum praecipuae videntur;

1mo. Labes haereditaria; haec licèt ab avis, proavis, vel etiam atavis, non a parente proximo ad prolem descenderit.

2do. Nimia corporis plenitudo. Hanc corporis conditionem proclivitatem dare hinc patet, quòd pleniores saepe malo tentantur; eandemque cum corpore laxo ac debili conjunctum esse jure concluditur*.

C

3^{tio},

* Cullen. *ibid.* p. 372.

3tio. Morbosa corporis mobilitas, quae, ex ingenitâ corporis conditione, plerumque pendet; et quibusdam aetatibus, prae caeteris, veluti mulieribus, circa pubertatis tempus, pueris, et ex quavis causa infirmatis, exquisitior est. Causarum praedisponentium haec quidem frequentissima est.

4to. Conditio corporis, nescio quam, somno effecta. Hujus rei ratio imprimis difficilis est; eandem tamen proclivitatem in epilepsiam multis dare, pro certo constat: hos enim dormientes aut semisomnes, solùm invadit.

Hic autem nodus sic forsan solvi potest. Somnum *excitabilitati* quae praegressi stimulatione diei exhaustitur, reficiendae dicatum esse, inter medicos jam constat. Huic principio innixi facilè concipere possumus, quare morbus noctu saepe, aut mane, invadit; tunc enim *excitabilitas* haud parum necessariè augetur; in eodem igitur ultra modum incitandâ, stimuli multò majori vi his temporibus pollebunt.

5. Terror matri brevi ante aegrum natum, ex conspectu morbo laborantis, et corruentis, incussus.

6. Argentum vivum casu, aut de industria, corpori admotum morbum majorem haud rarò concitasse, observatum est. Qui metallis deaurandis, aut hydrargyro, ex hujus vena vi ignis separando, occupantur, hi saepe manuum tremore, paralyfi et nervorum distentione, horum malorum licèt antea prorsus immunes, corripuntur.

7. Ingenii acumen. Hoc proclivitatem dare hinc patet, quòd morbus reconditiora animo secum diutiùs volutantibus interdum incessit.

8. Morbi consuetudo, cujus vis cunctarum causarum praedisponentium est maxima.

CAUSA PROXIMA.

Hanc argumenti partem caliginosâ nocte premi observandum est : satis igitur, cum nil proprium suppetit, clariorum auctorum sententias meminisse habebo. Paroxysmus a quibusdam nisi

vis musculosae voluntario tribuitur, qui fit, ut vis cerebri, dolorem levandi consilio, exhauriatur*.

Hoc autem nil aliud quàm mera hypothesis est. Alii sensum et motum ex diversis cerebri partibus oriri ponunt; hi cerebri vim paroxysmo laborantibus in nervis motui inservientibus vehementiùs augeri; his verò, unde sensus pendent, cessare, aut penitus aliquandiu deleri, hincque soporis, spasmodumque, rationem reddi posse, opinantur. Quaedam paralyseos phaenomena huic opinioni favere videntur; in illa enim, quarundam corporis partium motus penitus abolentur, dum sensus incolumis manet, et contrà sensus interdum prorsus amittitur, dum motus huic damno supersunt †.

Cullenus de proxima morbi majoris causa agens sic loquitur: “ With respect to the proximate cause of this disease, I might say, that it is an affection of the energy of the brain, which,

* Darwin Zoonomia, Vol. II. p. 329, &c.

† Van Swieten. Comment. Vol. X. p. 400.

“ which, ordinarily under the direction of the
 “ will, is here, without any occurrence of it,
 “ impelled by preternatural causes. But I
 “ could go no farther: For, as to what is the
 “ mechanical condition of the brain in the ordi-
 “ nary exertions of the will, I have no distinct
 “ knowledge; and therefore must be also igno-
 “ rant of the preternatural state of the same
 “ energy of the brain under the irregular mo-
 “ tions here produced.*

PROGNOSIS.

Qui judicium de hujus mali eventu ferret, is
 primò discernere debet, utrum idem idiopathi-
 cus, an symptomaticus sit. Si aeger annum vige-
 simum primum non impleverit; et mali im-
 petus e manifesta causa excitante pendeat, nec
 saepe a morbo inchoato, invaserit; neque gra-
 vior fuerit; aut diu duraverit; idem, causâ
 sublatâ, radicitùs sanatum iri, jure expecta-
 mus

* First Lines. Vol. III. p. 349. 350.

mus. Morbus modò pubertate, modò eruptione super cutem, modò febre intermittente, tollitur.

Si malum autem violentioribus animi affectibus, et praesertim ejusdem motu, in quem aeger est naturâ proclivior, concitetur; si aeger plus annos viginti licèt natus, infirmo corporis habitu fit; si morbus, utcunque mitis, impetum saepius, praenuncio nullo hujus indicio praegresso, fecerit; si denique parentes eodem laboraverint, falsus admodum improbabilis, si non penitùs desperanda, videtur. Malum est itidem, si nervorum distentio annum vigesimum primum circiter agentes adoritur; pejusque adhuc si impetus frequentiores evaserint: saepius enim iterati functiones animales labefactant, nec rarò fatuitatem inducunt: modò in melancholiam aut maniam, modò in apoplexiam lethalem, aut paralyfin definit.

Violentiores denique mali tentationes, longis intervallis disjunctae, multò minus periculi quàm mitiores saepius iteratae, habent.

RATIO

RATIO MEDENDI.

Morbus major, prout idiopathicus, aut symptomaticus fuerit, diversa remedia postulat.

Quando ex alio manifestè pendet, de morbi primarii natura, et sede, quae aliae aliàs sunt, primò constare debet. Si vermibus vel acore primas vias irritantibus concitetur; illi medicamentis *anthelminticis*; hic absorbentibus et roborantibus, tolli debent. Dentitio malum infantibus saepe parit; hîc gingivarum incisio, quippe qua harum dolori et irritationi dente erumpente motis, occurritur, votis bene respondet. In Epilepsia *sympathica* primariae affectionis sedes, aerae originem indagando, haud rarò inveniri potest: si e vitio organico pendeat, pars, si tutò fieri potest excidatur; sin minus, morbosa irritatio vesicatoriis, fonticulis, veletiam ferro candente, parti, si commode fieri potest, vel hujus vicinitati, adhibitis, summoveatur.

Si haec remedia expectationem fallant, vel adhiberi nequeant; et aura nervi, cui aditus patet,
cursum

cursum sequitur, vel inde oriri videtur, nexus illum inter et cerebrum intercipiatur. Si auræ origo inveniri nequeat; si per membrum caput versus ascendere sentiatur; instrumentum chirurgicum, *Tournequet*, nimirum, supra membri partem, quâ aura ascendens primo percipitur, admotum, paroxysmum ingruentem saepius arcere, inventum est; et mali consuetudinem sic impediendo, ad idem radicitus tollendum pertinere potest. In aliis denique epilepsiae symptomatice exemplis remedia, pro primariae affectionis diversitate, diversa manifestè sint oportet.

Secundae morbi speciei, Epilepsiae, nimirum idiopathicae, curatio ex nostra causarum remotarum cognitione itidem pendet. Hic medendi consilia sunt duo, causarum scilicet excitantium seu occasionalium evitatio, et praedisponentium amotio et emendatio.

Causae occasionales, si modò cognoscuntur, facilè evitari queunt: cùmque haec faciendi ratio in promptu est, paucae quidem observationes sufficiunt.

Primo

Primò a nimia vaforum distentione, quae ex morbofa totius corporis plenitudine pendet, et mobilibus praesertim, venas turgere facit, sedulò ab omnibus, morbo majori opportunis, caveatur. Graviore itidem animi affectus, quippe systematis nervosi leges turbando, morbum saepiùs concitantes, diligenter evitandi sunt. In multis quidem exemplis, ubi proclivitas in morbum neque tolli neque corrigi queat, causarum occasionalium evitacione, rediturae tentationi occurri potest.

Nec quidquam majoris ad salutem recuperandam, quàm a frequentiori mali impetu cavere, momenti est.

Ad ultimam rei partem, proclivitatis, nimirum, in morbum amotionem, quod perfecta ejusdem sanatio audit, jam devenimus.

Ordo, quem sequimur, duo itidem consilia complectitur.

1mo. Morbosae mobilitati ex nimia corporis plenitudine oriundae occurrere.

2do. Caeteras mobilitatis, quae ex debilitate directa vel indirecta pendet, causas tollere.

Quod primum consilium attinet: si plenitudo adfit, regimine antiphlogistico, diaetâ praesertim idoneâ, et justâ corporis exercitatione tollenda est. Diaeta ex frugibus, et lacte constare debet. Idoneo harum rerum regimine malum saepe radicatus sanatum fuit. *Fonticuli* etiam, huic quippe fini respondentes, haud rarò insigniter profuerunt. Antiqui fonticulos ferro candente vertici, seu occipiti, admoto, inurebant, cicatrice separata, humorum detractionem unguento stimulante parti adhibito per insigne temporis spatium perpetuabant: hâc ratione aeger saepe ad sanitatem redactus est. Hoc autem remedium rarò nunc dierum usurpatur: paucosque aegros, qui idem susciperent, si medici etiam experiri voluissent, reperiundos esse, credo. Ipse quidem commodum e vesicatoriis capiti admotis, constantique humorum ex parte exulcerata detractione diu sustentatâ, insigne provenisse vidi. *Setacea* cervici indita pariter profuerunt.

Sanguinis detractio anceps quidem, quippe obesitati favens remedium videtur: quoties autem totius corporis plenitudo urget, sanguinisque circuitus

circuitus caput versus praeter naturam augetur ;
cujus indicia sunt caput vehementiùs dolens, ar-
teriae carotides, et temporales palpitantes, facies
rubore suffusa ; praesertim si haec signa definitis
temporibus redeant, et plenitudinem minuendi
ratio neglecta fuerit ; sanguis ex toto corpore, et
etiam ex parte maximè laborante, detractus,
saepe quidem profuit, solumque est auxilium, cui
hîc confidi potest. Haec exinanitio maximè pro-
dest, quando ex vasis parti affectae proximis de-
trahitur : arteriae *temporalis*, et *occipitalis*, incisio,
antiquitùs multùm invaluit, et etiamnum a qui-
busdam anteponitur : venae autem jugularis sec-
tionem, quippe quâ sanguis pleniore rivo profun-
ditur, et faciliùs fisti potest, haud minùs profutu-
ra, imo anteferenda, videtur : caveri autem de-
bet, ne sanguis ad animi deliquium usque mitta-
tur : hoc enim, ut vidimus, morbum non solum
auget, sed etiam non rarò concitat.

Alvi purgationem insigniter ad corporis pleni-
tudinem tollendam, praesertim ubi abnormes san-
guinis distributiones caput versus se produnt, con-
ferre judicamus. Medicamenta refrigeratoria,
quae

quae alvum leniter movent, *soda* nimirum *tartarisata*, *soda phosphorata*, *soda vitriolata*, aut *potassa tartarisata*, largâ aquae copiâ liquata, anteponi debent.

Vomitaria, quippe sanguinis cursum caput versus augentia, quod saepe morbo majori opportunis nocet, cautissimè dari debent: in periodicis autem exemplis, die uno, vel altero, ante accessum administrata prodesse, observatio docuit. Exemplum hujusmodi juvenis, quem morbus semel mensis, plenâ scilicet lunâ, praegresso labii inferioris tremore, indicio vomitionis ferè praenuncio, invadere solebat, a Swietenio narratur; si vomitio, impetu urgente, libera esset, hic brevi decessit, tempore solito reversurus. Vomitio mitis, triduo ante solitum mali accessum, singulis mensibus, idoneis medicamentis, mota, impetum arcebat: aegerque usu roborantium semestri, et opio simul horâ somni dato, penitus convaluit.

Graviores itidem animi affectus, quippe generis nervosi leges turbando morbum saepius concitantes, diligenter evitandi sunt. In multis quidem exemplis, ubi proclivitas in morbum neque tolli,
neque

neque corrigi queat, rediturae tentationi, causarum occasionalium evitacione, occurri potest.

His de causis occasionalibus dictis, ad secundum medendi consilium, proclivitas nimirum in morbum amotionem, devenimus.

Haec proclivitas in morbosa mobilitate, quae ex debilitate pendet, maximè consistit; haecque nisi ab ingenta corporis temperatura provenerit, medicinam saepe admittit.

Remedia, quibus hoc consilium absolvitur, sunt aër frigidulus, balneum frigidum, exercitatio, medicamenta astringentia et tonica. Quoties autem debilitas ex inanitione pendet, vires diaetâ plenâ vino generoso reficiantur oportet.

Debilitati occurrendi ratio, praeter jam dictam, sunt remedia tonica et antispasmodica, vel aliis verbis, stimulantia. Tonica sunt metus, aliquisve modicus terroris gradus, astringentia, tonica quaedam ex frugibus, et metallis, parata, et frigidarium. De his sigillatim astrictiùs agemus.

Metus, miranda, qua hic animi motus non solum in malo concitando, sed etiam tollendo pollet, vis, ex impubere juvena eodem in valetudinario

nario Harlemensi graviùs affecta, et a magno Boerhaavio, ut supra narravimus, feliciter sanata, manifestè patet. Febris, ptyalismus, venus, puerperium, et etiam verberatio, morbum interdum curârunt.

Horror etiam eodem ferè modo, quo timor huic morbo opportunos afficit, ut ex eodem incantamentis et superstitione antiquitùs saepe, ut fertur, sanato, manifestum est. Aretaeus morbo majori obnoxios, cerebro vulturis, aut crudo avis marinae, aut felis domesticae, corde comeso, ad sanitatem redactos fuisse observat. Alii magnos effectus bibendo ex cranio humano, vel aquae haustu ex calice cujus fundo simul infidet bufo, aut calido gladiatoris recens necati sanguine epoto, editos fuisse narrant: ultimam autem ex his remediis morbum interdum auxisse fatentur. Unum aliud tantùm ex hujusmodi medicamentis, quippe olim in magno pretio habitum, alces scilicet ungulam, memorabo. Haec ideò invaluit, quod alce malo opportuna olim existimabatur.

Antiqui magnam aliorum hujusmodi remediorum farraginem, quae jam ferè ex toto exolevit, commendarunt.

commendarunt. Quoad effectus nil mihi, eodem quippe nunquam experto, observandum suppetit. Quoties profuerint, hoc, crediderim, ex horrore solo, et fastidio, provenit. Horrendo tum animi tum corporis motu excitato, catena morbosa, unde proclivitas in paroxyfmos pende-
bat, abrumpi potuit.

Varia quidem astringentia et tonica ex frugibus derivata religiofè olim usurpari solebant.

Viscus Quercinus multum antiquitùs invaluit; terrore autem, quem imaginationi incutere solebat, amiffò, iners jam et inefficax evafit.

Medicamenta amara non fine fructu fubinde dari solebant. Cinchonae officinalis cortex. Vi quâ hic in corpore firmando pollet, eundem commendat, eique in quibusdam exemplis facilè adducor ut confidam: nec defunt quidem cafus, quibus manifefto profecit. Experimentis clinicis cel. Profefloris Home jure laudatur: malo periodico, morbofâ corporis plenitudine non existente, dofibus magnis, aliquandiu ante acceffum datis, maximè prodeft.

Tonica

Tonica metallica, quae praesertim ex cupro, zinco, et ferro, parantur, caeteris omnibus longè praestant.

Cuprum ammoniacum diu jam in magno pretio habetur: multis enim morbi exemplis admodum profecisse, et nonnulla radicitùs sanasse, experientia docuit*.

Zinci praeparata. Hujus flores, seu *oxydum*, eximium quidem remedium a quibusdam existimatum est; in omni nervorum distentione, et praecipuè in illâ, de qua hic agitur, commendante Gaubio, invaluit. Benjaminus Bell in primo Commentariorum Edinburgenorum medicorum volumine, insigne hominis annos triginta quinque nati, hoc malo decennium graviter affecti, qui maximum ex hujus medicamenti usu beneficium percepit, exemplum memoriae prodidit.

Zincum vitriolatum itidem laudatum est, et saepe, sed exitu parum felici, datum fuit.

Ferrum tantas corpus firmandi vires possidet,
ut

* Professor Duncan, Medical Cases, p. 2

ut aliquid inde boni, si majoribus quam vulgò solet, dosibus daretur, jure expectandum fit.

Stannum, hydrargyrum, et arsenicum etiam, beneficio autem nullo, aut ferè nullo, percepto, aliud aliàs, usurpata fuerunt. Argentum itidem *nitratum*, haud parvam existimationem nuper sibi peperit; idem autem non sine periculo esse videtur.

Balneum frigidum hoc morbo laborantibus enixè, et ratione virium ejus roborantium habitâ, jure quidem commendatum est; et ex recèns a D. Currie observatis, haud improbabile videtur, quin frigidarium imbriferum, aut totum corpus, urgente vel jam instante accessu, frigidae immersum, praestantissima paroxysmum curtandi ratio existat. Quoties hoc remedium ingruenti malo occurrit, hoc corporis actione, quae priori morbosae constare nequit, motâ, efficitur.

Si calor gratus, brevi post frigidae usum, in totum corpus non diffunditur; si contrà aeger frigus, aliosque sensus ingratos, queritur, remedium minimè iterari debet: hîc enim plus mali, quam boni afferet. Frigidarium ideo in hoc

morbo expectationem toties fallit, quòd, in multis ejus exemplis, sensûs torpor adest. Quoties hic est, nil boni sperandum: Porro his, quibus vires multùm franguntur, et praesertim organa, quorum est alimenta solvere, et in sanguinem mutare, infirmantur, praecipi non debet.

Caetera auxilia, quibus morbosae mobilitati occurritur, sunt *Antispasmodica*; quae contractionis causas saepe impediunt, et summovent, et vim nervosam partem affectam versus auctam minuunt: hinc vis nervosae aequilibrium ubique corporis restauratur, voluntas exul in regnum reponitur, justaque musculi tensio restituitur.

Materiae medicae scriptores plurima hujus classis medicamenta morbo comitiali laborantibus commendant. Cullenus eorundem pleraque ex frugibus derivata inertia penitusque inutilia esse notat. Utcunque sit, praecipua medicamenta, quae nervorum distentionem sedandi vi pollent, sive ex plantis, rebus fossilibus, aut animalibus, parantur, memorabo.

Ab opio, quippe efficacissimo, incipiemus: haec medicina vim musculorum irritabilem usque eò minuit,

minuit, ut copia idonea, brevi ante accessum expectatum data, hunc efficacissimè arcere queat : exemplis, quibus morbosa corporis plenitudo non est, et praesertim, ubi malum irritatione, aut irritabili vi nimiâ, exoritur, maximè prodesse solet.

Aetheris sulphurici, tentationis initio, vel hâc jam instante, haustum satis magnum, eandem fugâsse, aestum ejus saltem saepius repressisse, experientiâ constat.

Moschus, de meliore nota a quibusdam commendatur, modò dosibus magnis saepe iteratis assumatur. Prae vi, quâ spasmos componere perhibetur, eò adducor ut ei haud parum innitar : cùm autem nervorum distentione laborantibus nondum datum vidi, nihil certi de viribus ejus hic proferre possum.

Valerianae officinalis radix diu non solum in morbo majori sed etiam in aliis affectionibus spasticis usurpata fuit. Professor Rutherford eandem in praelectionibus suis laudat, commodum manifestum ex dosibus magnis frequenter repetitis, saepius se vidisse narrat. Magna hujusmodi medicamentorum

dicamentorum varietas diversis temporibus in hujus mali curatione adhibita fuerunt; horum praecipua sunt, Helleborus albus, Hyoscyamus niger, Solanum lethale seu Atropa Belladonna, Datura Stramonium, Aconitum Napellus, Oleum Succini, Ferula Afafoetida, Castoreum, Camphora, Galbanum, et Ruta graveolens; exempla hæc plantâ antiquitùs sanata legimus: in his autem morbum ex vermibus provenisse verisimile mihi videtur.

Oleum animale, et fal cornu cervi, exitu autem parum putamus prospero, usurpata fuerunt. *Nux vomica* magnis nuper laudibus elata fuit: in uno exemplo tentatam vidi; nil autem boni, quod percipi potuit, peperit.

Antispasmodica, malo instante, aut saepius redeunte, data, maxime prodesse observantur: quodcunque ex eisdem usurpetur, ita dari debet, ut effectus, quem ediderit, nunquam penitùs cesset; diuque, postquam tentationes redire desierint, continuetur; donec morbi consuetudo in defuetudinem abeat: tempus per quod medicamentum, hoc consilio, dabitur, paroxysmorum longitudini

longitudini et violentiae pro ratâ respondeat oportet: dubitari enim non potest quin morbus major, complurium aliorum generis nervosi affectionum instar, semel inchoatus, vi consuetudinis perpetuetur.

Doct̃or Currie in monitionibus suis medicis notabile morbi majoris, eâdem fere horâ, quoque vespere invadentis, exemplum narrat; quod nicotianae cataplasmate cordis scrobiculo, femi-horâ ante tentationem praevisam circiter admoto, sanatum fuit. Hîc remedium animum et corpus graviter afficiendo, impetui redituro occurrit, et obstitit. Idem auct̃or internum Digitalis purpureae usum duodecim aegris insigniter profuisse comperit: eadem autem prae diris, quae interdum excitat, signis, copiâ curationi absolvendae idoneâ dari non potuit. *Calvariae terebratio* in exemplis mali vehementioribus, postquam caetera omnia remedia frustra tentata fuerint, commendatur: Haec autem, refugium quippe periculosissimum, nunquam, nisi quibus cerebri compressio malum concitaverit, aut aliqua cranii pars carie pereditur, a prudente medico adhibebitur.

Benjaminus

Benjaminus Bell, in tertio Chirurgiae suae volumine, tria morbi majoris inveterati exempla refert, quibus hoc remedium tentatum fuit: ex his duo, brevi post periculum, cerebri inflammati signis correpti, mortem obierunt: tertius, e terebrationis effectibus, morbo tamen nihil levato, aut mutato, convaluit. Jamque varia remedia, saltem praecipua, quae variis temporibus morbo majore laborantibus data, aut laudata, fuerunt, agitavimus: cuncta autem eadem, in multis quidem exemplis, infeliciter tentata, morbum Medicinae opprobrium etiamnum permanere, narrare me piget.

Cùm malum autem causâ aliquâ aegrum subito et vehementiùs afficiente, haud rarò concitatur; et vi consuetudinis frequenter persistat; sic causa contraria, quae priori haud minori vi adversatur, omnium putà corporis et animi consuetudinum mutatio, praestantissimo interdum remedio est: Coeli, igitur, diaetae, vitaeque generis mutatio, inter efficacissima auxilia saepe invenientur.

F I N I S.

DISSERTATIO INAUGURALIS
M E D I C A
D E
MORBO VARIOLOSO.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE
Ex Auctoritate MAGNIFICI RECTORIS,
FRIDERICI BERNARDI ALBINI,
A. L. M. PHIL. ET MED. DOCTORIS, ANATOMES
ET CHIRURGÆ IN ACAD. LUGD. BAT. PRO-
FESSORIS ORDINARIJ,

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu*, &
Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ *Decreto*,
PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis, ritè ac
legitimè consequendis,
Eruditorum Examini submittit

JOANNES LATOYSONERE JEFFERYS,
BRITANNO - AMERICANUS.

Ad diem XVI. Septembr. MDCCLXVI. H. L. S.

— *Hæc nostris spectentur ab annis,*
Quæ ferimus.

VIRG. *Aeneid. lib. VIII.*

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud THEODORUM HAAK, 1766.

THE NARRATION OF THE

WARRIORS

OF THE

WARRIORS

OF THE

WARRIORS

OF THE

WARRIORS

OF THE

WARRIORS

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

VIRO INTEGRRIMO

AVUNCULO SUO CHARISSIMO,

INDULGENTISSIMO,

PETRO BOWDON,

ARMIGERO,

S,

nimo grato, beneficiorumque acceptorum memori, sane optabilius, jucundius, evenire potest nihil, quam occasio benefactori optimo se devinctissimum declarandi, debitasque reddendi gratias. Non igitur est, cur mireris, CHARISSIME AVUNCULE! nomen TUUM, mihi semper jucundissimum, dissertatiunculae huic academicae praefixum. Spero fore, ut mihi hanc audaciam facile condones, quum animo pervolvis, quantum pro TIBI officii sum devinctus. Et sane facilius mihi roganti veniam concedes, quod nemo, qui numerata TUA beneficia, tam liberali, immo tam odigra manu, in me collata cognoscit, mihi ignoscere posset; si occasionem hanc optatam amplissimammitterem, animi mei gratissimi sensum publice significandi, testificandi, atque TIBI meritas maxi-

DEDICATIO.

masque habendi gratias pro amore Tuo plus quam paterno, cura, benevolentia ac consiliis, quibus me parentibus maturius orbatum, a primis pueritiae annis semper anxius & sollicitus fovisti. Probe quidem scio, PATRONUM OPTIME! TE sola voluptate virtutem colendi, benefaciendique esse contentum, & TE nolle, ut haec publice agnoscam; sed dabis tamen hoc mihi, ut partem hanc mei officii exsolvam, ne ingratus esse videar. Neutiquam enim hanc occasionem arripui, ut, in laudem virtutum TUARUM excurrendo, modestiam violarem TUAM, sed ut pietati & sensui mentis meae interiori erga TE satisfaciam. Virtutes enim, quae TE virum summae integritatis & innocentiae, civem religioni & societati tantum viventem, adornant, tam eximiae sunt, & omnibus qui TE noscunt, notae, ut nostro non indigeant praeconio; praesertim, quum istarum quoque commemoratio ex ore consanguinei adulationis speciem prae se ferret. Sereniori igitur fronte primitias meas academicas qualescumque nomini Tuo inscriptas, ut levidense munusculum, in animi gratissimi tesseram accipias, meque in posterum favore TUO non plane indignum habeas, rogo. Vale, mihi que fave.

NOMINIS TUI

Devotissimo cultori,

J. L. JEFFERYS.

DISSERTATIO INAUGURALIS

M E D I C A

D E

MORBO VARIOLOSO.

D E F I N I T I O.

Morbus, qui vocatur variolarum est febris acuta, contagiosa, saepe epidemica, cum exanthematibus, vel maculis conjuncta, quae secundo, tertio, quarto, quinto vel sexto ab invasione die in externa, rarius interna, corporis superficie erumpunt, in initio parvae, rubrae, vorticibus pulicum vel *varis*, unde quoque nomen sortuntur, persimiles, mox suppurationem subeunt, & in dies majorem attolluntur in molem, donec ad summum evectae vicem, & materia purulenta contagiosa refertae, exaruant crustosa in tubercula, subfusca & sensim decidunt, pustulas plerumque in cute excavantes; variis symptomatibus per diversa morbi stadia accedentibus.

O R T U S.

In Arabia aut Aegypto primum observatus fuerat sub fine sexti, vel initium saeculi septimi morbus variolosus, quem in Hispaniam induxerunt Arabes, unde belli & com-

DISSERTATIO MEDICA

mercii ope in caeteras Europae, orbisque regiones nota per contagium irrepfit. AARON, Alexandriae medicus, morbum hunc adeo mortalibus invisum, primus anno sexcentesimo vicesimo secundo descripsit; antiquis enim medicis tum Graecis, tum Romanis prorsus fuisse incognitum, hodie fatentur fere omnes.

C A U S S A.

Morbi causa est labes subtilissima sui generis, omnibus infesta, corporibus hodie variolosis orta, sed ex regionibus primum delata orientalibus, & forsitan Arabiae indigena quae aëri innatans, aut lanae, indusiis, stragulis, mercium sarcinis, alive spongioso corpori inhaerens, & ab his corpus recepta humanum, viam praebentibus vasis lymphaticis absorbentibus dictis, per cutem & pulmones distribuitis, sanguinem inquinat, & in suam mutandi indolem pollet, motus febriles excitat, & praesertim per cutem in exanthematum forma iterum expellitur. Cum omnino incertum sit utrum labes variolosa primum nata sit in Arabia circa incrementum hujus imperii; an olim extiterit apud incognitas interioris Africae gentes (a), & ab his in Arabiam delata fuerit: ardua sane res erit determinare, quibus modis primum fuerit genita; nihil enim lucis hic praebet rerum anales, & miasma hodie tantum ex corporibus variolosis ortum cognoscimus.

Veterum sententia mihi sine esse innatum. Nonnulli, immo plerique, superiorum temporum medici, crediderunt labem hanc corpori congenitam, & in utero materno ex immunditie retenti sanguinis menstrui esse contractam, quae vasis foetus recepta, sanguine involuta & innocua latens, mora diuturniore tandem acrior facta, & aliis causis, nimirum certa aëris diathesi, adfectibus animi, &c.

(a) WERLHOV de variolis p. 13. STAHL. de variolis & morbillis. p. 4.

re, imaginatione, vigiliis, motu nimio, crapula, per-
 iratione impedita, in motum fermentativum sui multipli-
 cativum acta, febrim accenderet cujus ope e corpore ex-
 alleretur.

des mias-
tis. In succo quodam seroso-lymphatico, impu-
 ro, a matre traducto, & in tubulis medullae
 spinalis impacto haerente, donec mora perniciosam indolent
 contraxerit, hanc labem latere, credidit HOFFMAN-
 us (b), propter convulsiones & capitis dorisque dolo-
 rem, quibus in primo insultu stipatur morbus. At in aliis
 artibus posuere, ut in renibus succenturiatis. Sententia
 nec innati contagii sola videtur inniti frequentia morbi,
 si semel in vita fere omnes citius, aut serius corripit, hinc
 tumabant, morbum variolosum omnibus communem a
 causa etiam oportere oriri universali, scilicet a menstrui
 sanguis, quam sangebant, immunditie.

o innata
causa oriri
potuit. Labem vero ab hoc fonte, vel quavis ab in-
 nata causa, deduci haud posse ex eo patet,
 quod morbus variolosus mortalibus fuerat ignotus
 ante Mahomedis epocham, a nemine enim descriptus ex-
 istit. Insuper integrae post Mahomedis tempora fuerunt
 gentes, quae fictis iisdem praedictis causis subjectae, ta-
 men morbo varioloso per saecula immunes manserunt, dum
 commercium cum infectis non habuerunt, & postquam in-
 tus semel irrepsit morbus, deinceps popularis fuit, quod
 iam est argumentum manifestum oriri non potuisse mor-
 bum variolosum ab innata causa, vel menstrui sanguinis im-
 munditie; nec hanc fuisse causam morbi praedisponentem.
 nec in ipsa Arabia ante Mahomedis tempus, dum Roma-
 num vigeat imperium hoc malum quacumque causa exter-
 na productum existere potuit, nequaquam enim silentio pe-
 tus praeterissent historici, vel nominando tantum medici,
 morbum adeo contagiosum, constantibus adeo symptomati-
 bus

(b) Oper. T. II. Sect. I. cap. VII. §. 4. & 5. p. 50.

bus stipatum, suae naturae & indolis adeo tenacem, tantasque in genus humanum nimis saepe edentem strages.

Origo incerta. Primam hujus itaque contagii originem spissam adhuc tenebris obvolutam facile agnoscimus, neque lectorum patientia abutendi animus est, incertas in conjecturas gratis obtrudendo, & argumenta non nisi inanes verborum ambages prae se ferentia in medium producendo.

Forma, sub qua miasma se exhibet. Miasma variolosum existit forma puris fluidi adsiccati, vel in aëre oculorum aciem fugiens volat. Miasma variolosum puriforme corpori applicatum certius morbum inducit, quam aëreum seu quod aëri innatat. Docet hoc veneni variolosi insitio corporibus, quae antea impune consortium cum variolosis saepe habuerant; experientia etiam constat rarissime quaequam, facta insitione, infectionem haud contrahere. Effluvia variolosa non tam apta sunt ad morbum producendum quam purus variolosus, non quod ex sua natura sint minus activa, sed quia simul ac in aëra transeunt citissime dissipantur suasque vires amittunt. Hinc infectio celerior non semper est effectus praedispositionis, licet haec interdum aliquid valeat, sed conditio, indoles, activitas varia miasmatis primarias sibi vindicant partes. Nec absentiae praedispositionis tribuendum, quam quis inter infectos versans variolas non contrahit, sed potius efficaciae materiae imminuta.

Modus, quo vulgatur. Duplici vero medio labes haec propagatur aëre scilicet & corporibus spongiosis.

Modus, quo corpori ingeritur. Miasma variolosum suscipitur & morbum inducit corpori applicatum, aëri immixtum & spiratione receptum; contactu ipsius materiae variolosae; nec non artificiali ejusdem insitioni.

Aëre. Effluvia quaedam contagiosa, venenosa ex variolis suppurantibus & exarescentibus emittuntur, quae aëre volitant, & una cum hoc inspiratione recepta, homines nondum variolis defunctos, & hunc aëra inquinant.

Inspirantes, inficere valent, quod creberrime contingit, dum quis morbo adhuc immunis, in cubiculum variolosi ingreditur. Sed quamvis miasma variolosum, aëra cubiculi inquinare valeat; hoc tamen, aliaque effluvia morbosa, a domo infecta hinc inde ad distita loca per aërem solum deferri nequeunt, tanta vi praedita, ut morbum excitare valeant. Id quod luculenter in peste patet. Si enim cum infectis per debitum temporis intervallum praescindatur commercium, effluvia morbosa ita per auras dispelluntur, & infringuntur, ut omni periculo vacet aër vicinus, licet nãvis, aut locus contagio infecti haud ultra mille passus a litore, vel urbe vicina distent. Idem etiam in labe variolosa obtinet. Quum enim quis infectus urbem ingressus omne cum sanis commercium evitat, morbus nequaquam propagabitur. Si vero miasmata morbosa per aëra late diffusa, & de loco in locum delata, vires suas retinerent, nil obstaret, quo minus ventis acta totum grassarentur per orbem, & eodem vel saltem brevi tempore integras urbes & regiones inficerent. Quae quum ita sint, haud inèpte quaerere hic quis possit, num miasmata morbosa vires amittant ex sola eorum per aëra diffusionem? fortassis non semper, sed interdum etiam a viribus suis extinctis, dum in aëre chemice solvantur. Aliquid huic consimile obtinet in effluviis a rebus putrescentibus ortis. Dum enim aër est siccus & effluvia putrida solvit, levis admodum percipitur odor; verum aëre ab imbre humiditate impraegnato & saturato, ut effluvia putrida in eo solvi nequeant, haec longe lateque foetidissimum spargunt odorem, licet ipsa putrida substantia vel colluvies pluviae nequaquam exposita sit, idemque sequatur calor gradus. Simile quid in aliis etiam contingere videtur, dum enim tempestate sicca ingruunt imbres, magis olere observantur sentinae, aëre nunc copiosiori humiditate repleto, & moleculis aqueis saturato, nec effluvia solvere satis valente. Saepius etiam observare licet post imbrem, vel ipso jam ingruente, flores gratissimos suos longius latiusque diffundere odores. Et forsan ob hanc

quoque solutionem non retinent vires, dum longe per auras diffunduntur variolosa, aliaque effluvia morbosa, & forsan etiam aëri humiditate imbuto, & miasmatum solutionem recusanti debetur, quod labes variolosa tempestatibus humidis aliquando latius aërem inquinat (c), & homines inficiat; quibus nullum fuit cum variolosis commercium. Forsan ob hanc etiam causam contingit, ut morbi epidemici ab aëre effluviis putridis inquinato oriundi, tempestatibus humidis & insequente calore latius dominari observentur (d); dum enim materiam putridam in motum ciet calor, effluvia tamen in aëre jam humiditate expleto solui nequeunt, & diutius vires retinent suas, & plures inficiunt. Quocumque vero demum modo sive *diffusione* per aëra sola, sive etiam in eo *solutione* miasmata variolosa suas vires amittant, nil refert, usu enim constat, illa efficaciam suam ad loca valde dissita propagare nequaquam posse. Huic igitur conjecturae, licet ad veritatem proxime accedat, pertinacius insistere nollem, quippe quae in praxi parum utilitatis habet, & cum CICERONE (e), *hoc sum contentus, quod, etiamsi, quo quidque fiat, ignorem, quid fiat, intelligo.* Animadvertendum est, quod licet haud solius aëris ope in loca remota transferri possit labes variolosa, sufficienti vi pollens, ut morbum propaget, nonnullae tamen aëris diatheses prae aliis contagii propagationi magis favent; aliis etiam anni tempestatibus crebrius & facilius venenum variolosum in corpora agit; aliis vero rarius & difficilius. Saepe enim contingit, ut hoc contagium in loco quodam obortum protinus populariter saeviat, & inficiat homines aliis in aedibus commorantes, quibus cum

(c) HOFMANN l. c. obs. I. p. 55. & HUXHAM *descriptione anginae malignae ulcerosae* dum constitutionem aëris exponit, observat variolas latius serpere tempestate humida; sicciori vero rariores esse. p. 268 — 275.

(d) PRINGLE de Morbis Castrens. sub initio.

(e) De Divinat. lib. I. cap. 9.

cum iis, qui variolis decumbunt, conversatio fuit nulla; alio vero tempore jam oborta labes subito cohibetur, mutata coeli constitutione, aut alia accedente anni tempestate (f).

Anni temperatae in quibus maxime incidit morbus. Quaedam anni tempora magis quam aliae contagii variolosi disseminationi ejusque evolutioni favent. Morbus enim noster plerumque *verno tempore* incidere observatur, *aestate* magis & latius dominari, *autumno* rarius grassari, *hieme* rarissime adparere. Pronum ergo ex hac observatione foret colligere calorem promovere, frigus impedire morbi nostri genesis. Probe tamen tenendum est, hunc labis progressum non semper eundem ordinem sequi, sed pro coeli varietate discrepare, ita, ut pro diversa aëris constitutione, eadem anni tempestate plus minusve vitietur aër, & pro diversa loci natura & intercurso cum variolosis latius & diutius protrahatur morbus.

Corporibus Spongiosis. Labes variolosa numquam penitus deperditur, nec omnino filet, quum epidemice grassari desinit, sed sub cineribus gliscere, hic atque illic furtim strages edere pergit, licet tempestatibus ipsi maxime adversis. Materies enim purulenta contagiosa ex pustulis suppuratis & iam exarescentibus in aegrorum indusia, stragula, aliave insinuatur, in his latet, vires diu retinet, ab aede infecta ad vicinas, immo ad regiones (g) remotas deferri potest, & in corpora hominum *contactu* vel *inspiratione* ingressa morbum producit. Miasma variolosum in corporibus spongiosis latens vires suas conservare, patet etiam ex eo, quod illi, qui linteolis, ex quibus charta conficitur, legendis victum quaeritant variolas citius contrahunt. Quum itaque antea vidimus, miasma per aëra volitans salva sua efficacia longius transferri non posse, hic praecipuus & creberrimus

ma-

(f) HUXHAM p. 144.

(g) MEAD de variolis. Acta Hafniensia vol. 1. p. 86.

malum disseminandi modus esse videtur, & hac via fortassis primum ex natali solo in Europam invecum fuit contagium

Infitio. Jam ad alteram pervenimus longe certissimam tutissimamque morbum excitandi rationem, scilicet *puris variolosi*, facto in cute vulnere, *infitionem*. Quum observatum fuerat variolas late saevire, paucissimisque parcere, & morbum in tenera aetate, corporibusque sanioribus, quam in impuris & adultioribus, benigniorem decurrere, homines inde forsan inducti fuere, ut arte potius infantibus hanc inducerent labem, quam illos fato suo relinquerent, seve-rius illas dein adultiori aetate contracturos. Nec successu defuit optatis. Exordium habuit in Circassia nova haec metho-
dus, uti fama est pulcritudinis feminarum conservanda causa, exinde ad Europaeos delata fuit, qui magis cauti, apta praeparatione, corpus ad suscipiendam hanc labem in-
struebant, & non tantum infantibus, sed etiam, felici ex-
perientia ducti, audacter adultis morbum inferebant.

Quamquam labes variolosa omnibus & singulis cujuscun-
que *aetatis*, *sexus* aut *sortis* inimica esse videtur, &

*aequo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque tures (b).*

&

*aequa lege
Sortitur insignes & imos (i);*

sunt enim in regionibus, in quas vis morbi incessit, perpa-
ci, qui totam variolis immunem ducunt vitam.

Tenera aetas ad morbum proclivior. Prae caeteris tamen observamus infantes pueros maxime huic malo esse obnoxios.

Nec ratio latet. Principium enim vitale infantibus mobilius, agilius, sensilius a miasmate admo-

(b) HORAT. lib. I. od. 4.

(i) IDEM od. lib. III. 1.

iam debiliori, protinus in motus enormiores abripitur, cum in adultis fibrae jam magis obfirmatae ad ejusmodi stimuli magis surdae, aut saltem non ad quasvis impressiones capiendas, augendas aptae natae sunt. Hinc saepe populariter grassantes videmus variolas inter infantes, dum multi in tali constitutione intacti vivunt (k). Ob hanc quoque rationem morbis infantum variolas subjunxit in aenigmatibus BOERHAAVIUS MAGNUS.

Animi pathemata (l), tristitia, ingens morbi terror, horror, egregie labi variolosae favere videntur, ut facilius in corpus agat; omnesque conditiones, quae alias ad febres excitandas faciunt, etiam febris variolosae accessionem, postquam semel contagium susceptum fuit, accelerant.

Species variolarum distinctae. Priusquam morbi historiam adgrediar non incongruum erit diversas variolarum species a scriptoribus medicis recensitas enumerare. Ut plurimum autem variolae notantur & distinguuntur *proximitate exanthematum*, prout plus minusve a se invicem distant; *et suppurationis modo & colore*, quem referunt pustulae. Variolae *distinctae* (m), vel *discretae* vocantur, quum a se invicem remotae sunt, seu inter singulas liberum est cutis intervallum. *Benignae* etiam nuncupantur, quia plerumque sine symptomatibus inimicis diversa morbi stadia decurrunt, & vix medicinae auxilium postulant. Neutiquam vero distinctae & benignae pro synonymis habendae sunt, cum distinctio ratione bonae vel malae indolis potius ad agnoscendum, quam morbi definitionem facit, & non raro distinctae in idem vitae discrimen conjiciunt ac confluentes. *Incohaerentes* sistunt exanthemata hinc inde tantum contigua vel cohaerentia, sive pauca passim in unum coeuntia, sive hoc jam in eruptione, sive in suppuratione demum contingat.

(k) WERLHOF de variol. p. 7.

(l) WILLIS de Febribus p. 118. MORTON de variolis p. 69.
RECHLINUS obs. 442. Kirkpatrick.

(m) Sublimes RHazes.

gat. *Confluentes* (*n*) vero confertissimae, conglomeratae erumpunt, sibi in eruptione contiguae sunt, & dum maturascunt per plurimas in unum confluunt & quasi pelliculam latam parum supra cutem elevatam referunt. Saevissima symptomata hanc solent comitari speciem, & non raro vitae periculum intentant, unde etiam *malignae* vocantur. Observandum quoque confluentes dici variolas, si in facie tales se exhibent, etiamsi in reliquis partibus distinctae manent. *Crystallinae* vel *lymphaticae* vocantur dum in suppurationis stadio pellucidae adparent variolae, & liquor aquoso tenui implentur. *Siliquosae* (*o*) autem nullum continent fluidum, aut postquam suppurari incoeperunt pure orbae sunt, & supra cutem elevantur vesiculas rotundas referentes. Has crystallinis adjunxit MEADIIUS *Varicosae* (*p*) dicuntur quum male maturescunt, materiam crassam continent, & durescunt supra cutem eminentes veluti varices; Haec pustularum forma vel figura in distinctum tantum obtinere videtur (*q*). *Cruentae* (*r*) adpellantur variolae, quum purpureum referunt colorem, suppurationem subire negant & ichore nigro refertae manent. Tandem distinctae & confluentes *irregularium* nomine veniunt, quum eruptionis & suppurationis ordinem vel tenorem sibi proprium & solitum non sequuntur.

HISTORIA MORBI.

Historiae tradendae ratio. Variolae plerumque solent tantum in discretis & confluentes distingui, & in morbi historia tradenda solemne est symptomata cujuscumque speciei seorsim enumerare, quod tamen angusti dissertationis

(*n*) Continuae aliae in aliis IDEM.

(*o*) MEAD de Variol. cap. II. HUXHAM p. 147. FRIEND oper. omnia, epist. de quibusdam variolar. generibus p. 358.

(*p*) Parvae albae veluti verucae RHAZIS.

(*q*) MEAD. l. c.

(*r*) Purpureae, violaceae RHAZIS. MEAD. l. c.

his limites haud permittunt. Deinde his, caeterisque variolarum speciebus praeter pustularum conditionem supra memoratam perpauca, aut nulla sunt symptomata, singula propria, quae non interdum unicuique promiscue contingant. Satius igitur erit omnia generaliter describere, utpote ab eadem causa producta, licet ad gradum pro variis corporum conditionibus varia.

divisio morbi in stadia. Pergimus igitur ad recensenda symptomata, quae quum innumera & pro diversis morbi temporibus alia atque alia sint, paullo curatius & dilucidius numeranda veniunt. Lubet igitur, & juvabit quoque, his tradendis sequi notam divisionem morbi in quatuor stadia, & exponere phaenomena 1. *febris ante eruptionem*; 2. *eruptionis variolarum*; 3. *suppurationis*; 4. *declinationis morbi vel exarescentiae pustularum*.

FEBRIS ANTE ERUPTIONEM.

Phaenomena contagii in corpore recepti. Labes variolosa febrim rarissime excitat ut primum in corpus recepta, uti patet in insitione multisque morbi variolosi exemplis (s). Sed febrim aliquando praegredi observantur sequentia phaenomena: languor, lassitudo; debilitas; levis capitis dorsique dolor; inappetentia; horripilatio intercurrentium quaedam, interdum omnia, per plures dies permanent (t), & postea insequuntur,

Symptomata febris ante eruptionem. Rigor, tremores, oppressio & anxietas praecordiorum; nausea & vomitus; incrementum doloris in capite & dorso; summa virium prostratio; pulsus frequens, celer, aestus ingens; sitis; jactatio & inquietudo corporis; respiratio crebra, calida; oculorum splendor, illachrymatio, interdum rubor; faucium dolor

(s) TRALLEES de meth. medendi variolis saepe insufficiente p. 21. 50.

(t) HOFM. I. 6.

dolor atque intumescencia; vox rauca; vertigo; aluus plerumque stipata.

Symptomata anomala. Aliquando animi deliquia; coma; delirium; phrenitis; vigiliae; diarrhoea; haemorrhagia sanguinis sputatio; mictus cruentus; non raro dysuria; ischuria, superveniunt.

In *infantibus* plerumque somnolentia; narium pruritus & sternutatio; interdum ingruente eruptione convulsiones & insultus epileptici se jungunt.

In *adultis* vero proclivitas in sudorem; saepe dolor erraticus pleuritidis aliorumque aemulus, vel huc atque illuc per corpus vagans.

Febris eruptiva saepe vesperi accedit, & quoque omni vesperi exacerbatur, & non raro tam placide adfligit, ut vix aegrotare videatur aeger. Hoc stadium durat per duos tres, quatuor vel quinque dies pro varietate & vehementia morbi & plerumque terminatur crisi metastatica, scilicet eruptione anthematum.

ERUPTIO.

Erumpunt secundo, tertio, quarto, quinto, sexto, in nmo septimo (u) febris die variolae, parvae, rubrae, numero & magnitudine diversae, & moribus pulicum haec absimiles; primum in facie & collo, dein in brachiis, demum in femoribus & pedibus conspiciuntur. Sed ut plerumque in extremitatibus inferioribus non ante secundum, tertium diem post primam eruptionem in conspectum veniunt.

Si *distinctae* sunt variolae quarto plerumque die vel quinto, rarius vero tertio se monstrant, quo tempore abest nausea & vomitus, & finita eruptione recedit febris, & facta omnia placide & tranquille peraguntur, ac si statu naturali & integra sanitate frueretur aeger. In *adultis* per totam

(u) IDEM l. c. HUXHAM l. c. p. 127.

ruptionem ad initium proximi stadii usque perseverat in su-
orem proclivitas.

Quodsi autem *confluentes* imminet, tunc fere secundo
vel tertio die contingit eruptio, quae in his rarissime diem
quartum exspectat. Creberrima vero exanthemata maxime
in facie prodeunt & aliquando denso adeo conglomeratoque
gmine cutem obtegunt, ut erysipelas aemulentur. In his
salivae secretio copiosior fere semper vexat adultos, vel sub
ipsa eruptione, vel sub proxime insequenti stadio. Paullu-
m nunc remittunt & placantur symptomata, sed febris
non omnino extinguitur.

Eruptionis tempore plus minusve sedimenti deponit urina.

Eruptio autem ipsa in diversis corporis partibus biduo aut
triduo perdurat, qua peracta, & variolis in inflammatio-
nem transeuntibus, sequitur tertium morbi stadium scilicet

SUPPURATIO VARIOLARUM.

Peracta omnium exanthematum eruptione, febris prae-
cessit symptomata vel prorsus recedunt, vel saltem mi-
nuuntur; aliquando citius, interdum serius, sed octavo
vel undecimo die a primo morbi insultu, status tertius mani-
festus multisque novis phaenomenis stipatus incedere & ad-
esse observatur. Partes cutis variolis immunes, tumere,
rubescere, splendere, dolere incipiunt, nec non ipsae va-
riolae accuminari, prominere & suppurationem subire, pri-
mum in facie, postea eodem ordine, quo erupuerunt.

Vultus ergo primum tumescere incipit & continuo infla-
tur, palpebrae turgent, & oculos plus minusve obvolvunt,
eorumque margines materia serosa viscida & lemosa obli-
vuntur, magis dolent & tument fauces; deglutitio fit diffi-
cilis cum dolore sociata; os scatet tenui saliva, quae sensim
in copia augetur, & tempore aestivo saepe parviori copia se-
rernitur, quae salivatio *confluentium* fere est assidua comes,
nec non interdum *disinctarum*; frequens urinae excretio,
quae ptyalismi saepe vicem praestat; pustulae ichore pri-

num tenui, mox spiffiori, tandem in pus flavum mutato turgefcent & plerumque die undecimo ad summum evectae sunt apicem, & perfecte fuppuratae, fed nondum in omnibus corporis partibus. Variolae enim in manibus & pedibus adhuc crudiores extant, & non tam cito maturefcunt, quam in facie, fed earum plena ac perfecta fuppuratio bido aut triduo ulterius protenditur.

Contrarium vero non raro evenit & omnia tardiffime procedunt, pultulae vix ac ne vix quidem replentur, elevantur praefertim quum post materiae defpumationem & in habitu cutaneo factam deponitionem natura fuppreffa, vel viribus exhauffa, febris & fuppurationi movendis impar exiftit, donec tandem refumtis viribus victrix coctionis negotium quoque abfoluit.

Phaenomena anomala. Nonnumquam in apicibus variolarum fuppurationem fubeuntium confpiciuntur puncta nigra; pultulae fubito fubfident, depreffae, flaccidae; maculae in interftitiis variolarum purpureae, lividae oriuntur; veficulae aquaeae; gangraenae; fubita ptyalifmi fuppreffio, vultusque detumefcentia; urinae fuppreffio, quae praecipue die undecima contingit.

In infantibus diarrhoea falivationis vicem praeflare folet.

Ingruente variolarum fuppuratione ut plurimum nova oritur febris inflammatoria, a febris eruptiva in benignis profus diftincta, qualis in pluribus phlegmonibus obfervatur. At fi malae indolis fit morbus febris primariae eruptivae nondum perfecta crisi folutae accedit inflammatio univerfalif. Neutiquam vero haec febris in omni variolarum genere obtinet. Eft enim ubi variolae perpaucae fuppurationem fubeunt, & ita placide decurrunt, ut nulla fanguinis aucta circulatio percipi poffit; & eft etiam, ubi in corporibus validis & vegetis immane intenditur; plus minusve faevit pro numero pultularum, praefertim in facie.

Symptoma febris suppuratoriae. Comitantur vero febrem suppurativam pulsus frequens; oculorum rubor; calor ingens; sitis; dolor universalis, molestissimus lancinans, inquietudo summa & corporis jactatio; respiratio crebra, calida, permolesta, tussiculosa, immo in hac morbi periodo, ubi variolae numerosae sunt tum in distinctis, tum in confluentibus, deglutitio & respiratio adeo difficiles sunt, ut ingens suffocationis immineat metus; aliquando delirium, phrenitis, stupor, vigiliae; convulsiones; diarrhoea, haemorrhagiae; dejectiones sanguineae, sanguinis sputatio, mictus cruentus superveniunt.

Nox plenam suppurationem praecedens gravis extat, & omnia febris symptomata permultum exasperantur.

Hoc morbi tempore a forma pustularum, & puris colore, quem prae se ferunt, varia sortiuntur nomina variolae, videlicet *crystallinae, siliquosae, varicosae.*

Si variolae *distinctae* & bonae indolis sunt, haec de earum suppuratione & forma observantur. Circulo primum rubente circumdantur, acuminantur, supra cutem prominent; magnitudine augeri & ichore tenui impleri & albescere incipiunt; mox flavum induunt colorem, ichore sensim in pus flavum mutato, magis magisque turgescunt, donec ad summam perductae magnitudinem, probe flavescunt, & perfecte suppurant, mole parvum ribesum aequantes.

Si vero *confluentes* sunt variolae, non tam alte supra cutem elevantur, per plurimae conflunt, & quasi vesiculam dilatam constituunt, primum rubram, dein pure tenuiori refertam. Hoc praecipue in vultu obtinet. In manibus & pedibus pustulae majores sunt, quam in caeteris corporis partibus, & quo propiores sunt trunco, eo sunt minores.

In morbo tam lubrico, dies quo incipit, vel quo absolvitur hoc stadium, notatu perdifficilis est; aliquando enim sexto, septimo, & interdum non ante decimum quartum, & ultra incipit. Nec minus ejus duratio admodum incerta est, postquam enim suppurare inceperunt pustulae, maneat
icho-

ichore tenui semiplenae, flaccidae per 6. 8. 10. 12. aut plures dies, & subito unius nycthemerae spatio probe suppurent (v). Ut plurimum tamen variolarum suppuratione tribus aut quatuor diebus absolvi solet.

DECLINATIO MORBI.

Variolae jam ad summam evectae *anplu* & perfecte suppuratae (quod ut supra monuimus ocus serius in diversis corporibus contingit), postremum ingrediuntur statum longe periculosissimum, aegrumque post tot tantaque morbi pericula saepe ex improvise tollentem. Pustulae in facie primum corrugari & arescere incipiunt, ardor & dolor imminuuntur; sensim detumescit vultus; magis magisque intumescunt brachia & manus, subsidente facie, qua detumescente pari passu decrescit ptyalismus, donec omnino cessat; in confluentibus saepe summum ingruit suffocationis periculum; secundo vel tertio die hujus stadii pustulae in extremis partibus perfecte suppurant, & exarescere incipiunt. Dum vero pustulae exarescunt, & in crustas mutantur, molestissimum praesertim in facie excitant pruritus, & postquam exarefactae sunt, decidunt, rubedinem & foveas in cute, qua sedem habuerunt, relinquentes.

Nonnumquam in ipso hujus stadii limine praemature, repente & prorsus subsidet vultus, nullo in manibus subsequente tumore; subita & repentina fit salivationis & urinae suppressio; pustulae flaccescunt; petechiae vel maculae purpureae nigrae & vesiculae aquae in interstitiis variolarum; gangraenae; alui fluxus, dejectiones sanguineae, nigrae cum tumore abdominis oriuntur.

Febris secundaria ejusque Symptomata.

Saepe exarescentibus variolis, altera accenditur febris adventitia, & prorsus distincta a febre eruptiva & inflammatoria, a morbo etiam varioloso plane diversa; quam primus memoravit SY-

DEN-

(v) MORTON p. 63.

SENHAMUS. Praecipua hujus symptomata sunt pulsus sequens, celer; aestus ingens; inquietudo summa; sitis; aqua arida; respiratio difficillima; tussis; saepe accedunt delirium, phrenitis, tendinum subsultus, coma, inflammatio in diversis partibus ut pulmonibus, pleura & cet. Febris haec omni vespera intenditur, & si faustum sortitur exitum, terminatur alui dejectione, vel urina multa crassa.

Exsiccatio. De pustularum autem exsiccatione sequentia observanda sunt. Quum *distinctae* sunt primum corrugantur; crusta subflava obducuntur, & post unum, vel alterum diem arescunt, obscuriorem induentes colorem, sensum decidunt, levem rubedinem in cute relinquentes, nec saepe foveas in cute excavantes, quam confluentes. Si *confluentes* sunt post maturationem parum supra cutem levatae, degenerant in crustam latam, nigram, tenaciter adhaerentem & difficillime decedentem, quam insequuntur maculae furfuraceae, quae deciduae renascuntur. Confluentes pruritus excitant molestissimum, & altiores excavant foveas, quam solent distinctae, & rubedo diutius manet.

Duratio hujus stadii ad modum incerta est, & in diversis pro diversa morbi malignitate discrepat. Plerumque quadriduo solent absolui; aliquando vero ad 6. 8. 10. 12. dies protenditur.

Complicata Saepe morbus variolosus post se trahit alios morbos, nempe ophthalmias, coecitatem, articularum tumores; abscessus in diversis corporis partibus; erysipelas; phthises pulmonales; tabem; manuum pedumque imbecillitatem, vel contracturam; dysenteriam &c. Saepe etiam medicati quid habet, & alios morbos inveteratos difficillime, ac modo nulla arte imitabili, curat v. g. glandularum tumores, scirrhos, aliosque.

SYMPTOMATUM AETIOLOGIA.

Sequitur ea pars dissertationis, qua in rationes symptomatum inquirendum est. Aegre hunc laborem adgredior, quum ad intimos naturae recessus penetrandi, etiam in illu-

minatissimo saeculo, quod vivere gloriamur, nobis nondum datum sit. Maluisssem igitur penitus tacere nisi timuisssem, ne mihi hoc vitio verterent lectores. Proferam interim de praecipuis symptomatibus causas maxime probabiles, quae ab artis doctoribus adlatae fuerunt, & quae utcumque experientia stabilire licet.

Morbus variolosus in universum.

Febris prima a miasmate varioloso in corpus recepto orta increfcit, viget, decrefcit. Sed quibus modis morbum adeo semper sibi constantem, a caeterisque adeo distinctum, excitare valeat hoc miasma explicatu admodum difficile est. De re tam abdita, quae conjectura tantum adsequi potest, sententiam, quam multi amplectuntur, exposuisse sufficiat. Crediderunt Arabes & multi recentiorum miasma variolosum acri stimulo, & vi sui multiplicativa esse praeditum, ac morbum in corpora nostra inducere tum solida viva stimulando, tum humores instar fermenti venenosam in suam convertendo indolem. Veneni variolosi potestas adsimilandi manifesto patet in insitione, ubi exigua tantum hujus contagii moles per vulnus recepta sese in copiam multiplicat insignem, quoad quantitatem millesies materiam insitam superantem. Multiplicationem hujus veneni, postquam in corpus receptum est non aliter fieri credebant, quam per quamdam fermentationis speciem, in qua miasma partem humorum in variolosam convertit naturam; fermentatio enim unica est via adhuc cognita, per quam corpus in alius indolem transmutari potest, atque converti.

Symptomata primi & secundii stadii.

In febre variolosa perplurima dantur symptomata aliis febribus communia; sunt & alia, quae deducenda tantum videntur a peculiari miasmatis natura, & quae inter diagnostica recensentur. Hujus generis sunt *dolor capitis, lumborum*, nec non *salivatio & ejectio materiae morbosae in cutem*. Est sine dubio veneni varioloso peculiaris indoles quasdam corporis partes praeter caeteris adficiendi; vel partes quaedam corporis sensibiliores videntur, & stimulo hoc determinato vividius & quasi pecu-

peculiari ratione adficiuntur, dum aliae vix inde moventur. Et analogia hanc opinionem confirmat. Sic videmus vim quandam singularem in mercurio, qua impetus humorum dirigitur in glandulas salivales, & in cantharidibus, qua humores feruntur ad renes, & innumerabilia alia medicamenta & venena singulares quasdam sibi vindicant & petunt partes. Horum omnium effectum videmus, causam ignoramus, explicent eam, quibus ex meliori luto

finxit praecordia Titan.

Ab eadem causa pendere videtur *nausea*, assidua febris eruptivae comes, aegrumque ad eruptionem usque lacescens, qua facta, sponte evanescit. Haud semper deduci potest a sordibus in ventriculo haerentibus, licet aliquando per has multum exacerbetur; sed potius a miasmate in primo morbi insultu ventriculum, directe vel & per consensum ingrate & quasi vi peculiari adficiente. Simulac enim vires ex humoribus separatur, & in cutem deponitur, silent nausea & vomitus, vel placantur, & non minus emetico, quam sine eo ante eruptionis tempus tolluntur.

Convulsiones & insultus epileptici non unice supervenire videntur ob ingentem labis variolosae in fluidis copiam aut malignam morbi indolem, sed potius ob teneram maxime sensibilem corporis fabricam, ad irregulares hos motus ab adplicato stimulo procliviorum. Ex hoc patet, cur infantes & delicatulos maxime laceffere soleant terrificae haec symptomata. Nec negligendum est quod post hos motus vix unquam aliud, quam discretum benignumque variolosorum genus subsequutum fuisse observarunt scriptores practici.

Mictus aliquando suppressus, cruentus. Materia variolosa acrimonia sua peculiari in vasis renalibus spasmum inducit, & orgasmus sanguinis in febre nimis plethoram generat ad volumen, unde vasa secretoria in renibus coarctata, vel compressa, ulteriorem transitum negant; vel impetu facto, nimis dilatata una cum urina & sanguinem transmittunt; vel sanguis, dissoluta sua crasi, per vias secretorias effluit.

Eruptio. Cur materia variolosa semper cutem petat, & cur non aequè per alia colatoria, renes, alvum, quae alias educunt, eliminari possit sufficiente copia, latet; nisi hunc effectum tribuere velimus naturae hujus virus peculiari, hanc partem semper adficiens, petentis. Eruptio vero in cute secundum statas peragitur leges, cujus rei causam forte invenimus in textura & sensilitate cutis diversis in locis diversa atque majori vel minori partis a corde distantia. Tenerior, rarior, sensilior faciei cutis minus resistit ejectioni, facilius adficitur; hinc in hanc partem fit primus impetus, praesertim quum cor recta & breviori via humores ad faciem projicit; cutaneus vero habitus artuum densior, strictior fortius renitens eruptionem retardat, imprimis cum ob distantiam a corde majorem minori vi humores adpellunt.

Symptomata Febris suppurativa oritur omnino ab inflammatione & dolore & inde ratio reddi potest, cur, quo numerosiores erumpunt variolae, eo certius & citius inducatur, magisque saeviat febris, quippe cujus vehementia videtur sequi efficaciam irritamenti.

Salivatio, quam pro nisu naturae reliquias veneni variolosi adhuc in humoribus haerentis, & nondum penitus per eruptionem e corporis vasis per glandulas salivales ejecti, quas prae caeteris partibus, & stimulo quasi ad has partes determinato adficit, expellendi habere, quid vetat?

Diarrhoea loco ptyalismis in infantibus. Ratio cur adulti variolis confluentibus, & nonnumquam distinctis, laborantes corripiantur *salivatione*, infantes vero loco hujus *diarrhoea*, videtur poni posse in eo, quod adulti salivam uberius in os influentem exspuant, infantes vero inopes & qui agant nescii, quorum glandulae salivales forsan aequè miasmate varioloso adficiuntur, illam more suo deglutunt quae tum copia, tum peculiari acrimonia intestinorum motum peristalticum accelerando, alui fluxum inducit. Nec repugno si quis hoc phaenomenon ex determinatione materiae ad intestina in infantibus peculiari derivari velit; laxitatem etiam alui magis naturalem esse junioribus quam adultis constat.

Cuti.

Cutis tumet, rubet, calet, dolet ab aucta sanguinis copia & cursu, & inde oriunda tensione, attritu.

Gutturis dolor supervenit ex inflammatione tonsillarum & glandularumque glandularum ibi haerentium, sive haec a variolis in has partes obsidentibus, sive ab acri saliva hic deposita, excreta, nascatur. Deglutitio difficilis easdem quoque agnoscit causas.

Respiratio difficilis ab inflammatione vel tumore faucium, vel & a variolis dictas partes adficiantibus, nares etiam infestantibus, obturantibus ita, ut aëri liber transitus ad pulmones denegetur, & non nisi ore aperto, summaque cum molestia & labore inspirare & expirare possit aeger. Sed sunt qui negant partes internas a variolis obsideri, quibus tamen Cel. virosum MEADII, BOERHAAVII, &c. experientia refragatur, inter quos jure quodam suo pono Peritissimum Anatomicum JOANNEM HUNTERUM, qui nunquam conjectura ductus, fidum naturae observatorem agens, in cadavere hoc malo perempto invenit fauces, tracheam & aëram copiosissimis variolis obsessas.

Symptomata *Intumescencia manuum vultus detumescenciae quartistadii.* succedit. Hoc phaenomenon neutiquam, ut vulgo credunt, dependere videtur a translatione materiae morbificae in has partes; sed, ut opinor, potius a tardiore eruptione & suppuratione variolarum in extremitatibus. Variolae observantur inflammari & suppurare eodem in ordine, quo erumpunt, celerius igitur hic quoque suppurant, & ut in omni inflammatione adest tumor, sic etiam facies tumet, & subidet perfecta suppuratione. In extremitatibus serius erumpunt variolae, & dum demum suppurare incipiunt, quum in facie jam absoluta est suppuratio; vigente vero inflammatione & suppuratione in extremitatibus, crescit etiam harum quartium tumor.

Metus suffocationis, qui saepe in confluentibus diem circiter decimum aut undecimum ingruit, praecipuis tribuendus est salivae & mucosae viscido in glandulis faucium accumulato, vel & in superficie tracheae, faucium tenacissime adhaeren-

ti, aegre abstergendo, nec non tumori partium, jam ad summum evecto vastigium.

Febris putrida, secundaria dicta, pro sua causa proxima ex amplissima totius corporis superficie copiosissime factam puris in sanguinem resorptionem agnoscit. Hoc enim pus per vasa lymphatica resorberi, sanguinique admisceri hodie post verae vasorum lymphaticorum originis & usus detectionem, qua *Britannia* jure meritoque superbit, & quae aequae ac Harvaei inventum statuam mereretur aeneam, dubitat nemo; sanguini vero permixtum systemati circulatorio stimulum adplicat intolerabilem, & tanquam fermentum septicum cum sanguine oberrans non potest non citissime putredinem universalem & destructionem plenariam inducere. Pro diversa vero hujus labis depositione in hanc vel illam partem varia insequi symptomata, cuilibet patet.

DIAGNOSIS.

Proximum est dicere de mali nostri diagnosi, ubi duo maxime nobis agenda, scilicet signa, quibus variolas imminere ominamur, & quibus earum praesentiam noscimus, evolvenda sunt. Ultimum facilius, prius difficilius peragitur. Stadium variolarum, quod contagii vocant, & quod febris eruptivam complectitur, habet quidem sua, quibus stipata symptomata, quibus tamen aegre ab aliorum morborum praesertim febrium continuarum, initiis distinguitur, quod cuilibet signa eruptionem antecurrentia supra memorata perfunctorie tantum consideranti patebit, nisi atrocitas & horrendum capitis, & lumborum dolorem, gravitatem artuum & reliquis phaenomenis febrilibus comitatum, per signis pathognomonicis variolarum invadentium habere velit. Ex symptomatibus sane his & aliis antea recensitis praesentibus in subjectis morbo varioloso nondum defunctis, collatis cum constitutione epidemica variolosa nuper orta, & suspitione contagii ex commercio suscepti, imminentes variolas utcumque augurari possumus. Motibus
br

libus puerorum variolas nondum expertorum supervenien-
 tes convulsiones, quas nonnulli tanquam certissimum morbi
 nostri instantis signum laudant (*), tunc demum mihi lo-
 cum habere videtur, quum certus est medicus, eas neque ex
 sententia difficili, neque ex vermibus ortas saevire. Prae-
 sentes vero variolas cognoscere artificioso scrutinio non eget,
 symptomata enim cuilibet stadio propria, stata lege sese
 accipientia, tutissima sunt signa, quibus & praesentiam, &
 gradum morbi, & ejus varias species dignoscere valemus.
 Quum vero phaenomena ad sua quaeque stadia relata ante
 curatius exposui, operosae repetitioni supersedere licebit.
 Transeo igitur ad mali praesagia.

P R O G N O S I S.

Eventus morbi praedictio, si unquam in morbo difficilis
 est, sane in variolis difficultate premitur non minima. Ver-
 tissimi etiam in arte medica viri malunt hic cohibere gradum
 nihil determinare, quam ob subitissimas, quibus morbus
 saepe subjectus est, mutationes in tenebris illidere. Sympto-
 matum enim diversissimorum, bonorum malis mixtorum,
 copia, multiformis quem induunt habitus, varia aegrotantis
 constitutio & sexcenta aliae conditiones, quae in malo hoc
 commutando, levando, adgravando, quam plurimum
 possunt, tot ac tantae sunt, ut vix aliquid certi praesagire
 possimus. Unicam & tutissimam cynosuram hic esse expe-
 rientiam clinicam, nemo dubitat, quae vero, quum exigua
 est in me tirone medico, judicio multo rerum usu subaecto
 nondum valente, licebit observatis aliorum uti, & quae
 auctores de hoc morbo adnotarunt strictim enumerare. No-
 temus primo quaedam in universum.

Prae-

(*) SYDENHAM p. 132. 133. 589.

Prædictio in universum. Variolae quo citius in hieme adparent, eo violentiores; quo serius, eo mitiores observantur. Quae in summo aestatis aestu se manifestant periculosiores; quae vero tempore vernali, mitiores & salutiferae sunt (*y*). Benignius & tutius in infantibus & feminis, quam in adultis & viris suum cursum absoluunt variolae (*z*). Corpora dura robusta, mobiliori elatere praedita, in inflammationes proniora, severius adscit morbus variolosus (*a*). Gravius decumbere cacochymia, phthisi, lue venerea, scorbuto laborantia, vigiliis nimis, crapulis, venere, exhausta corpora, vetus quidem est adnotatio (*b*), non tamen constanti experientia confirmata (*c*). Symptomata, quamvis dura, modo molimen naturae ostendunt, non semper malum portendunt (*d*).

Stadium primum. Sed & stadia consideranda sunt, quae ad praesagiendum eventum bonum, malum varia phaenomena suppeditant. Quo brevior status contagii, & quo saeviora sunt symptomata, quibus stipatur, eo periculosiora symptomata in sequentibus stadiis expectanda sunt (*e*). Mictus eruentus, haemoptysis, si hoc tempore adparent, certam mortem praenunciant (*f*).

Secundum. Quo lentius erumpunt, nisi hoc ob vires prostratas contingat, & quo magis in ordine naturali, eo benigniores; quo maturius vero, impetuosius & magis inaequaliter, eo pejores sunt (*g*). Quo pauciores, magis separatae, praesertim in facie erumpunt, eo benigniores; graviores contra

- (*y*) BOERHAAVE Praxis med. T. V. p. 299. MORTON p. 79.
 (*z*) SYDENHAM p. 356. LIEUTAUD. Precis de la med. p. 608.
 (*a*) MORTON p. 78.
 (*b*) IDEM p. 78. 79.
 (*c*) RUTHERFORD Praelect. clin.
 (*d*) MORTON. p. 82.
 (*e*) RIVERIUS Aper. p. 550.
 (*f*) SYDENH. p. 160
 (*g*) BOERHAAVE Aph. 1398.

na, quo plures & magis intricatae praeprimis in facie (fallime enim confluunt), etiamsi in reliquo corporis ambitu erent pauciores (*b*). Variolae nares, fauces, aliasque partes interiores obsidentes multo periculosiores sunt, quam villenae in locis externis haerentes, ob summum dolorem perpetuum in deglutitione & respiratione impedimentum (*i*); hinc quoque non raro improvisa morte intereunt (*k*). Si post eruptionem symptomata febrilia remittunt & cessant, bonum; si vero non placantur & perseverant, malum (*l*). Convulsiones eruptionem consequentes pessimi sunt ominis (*m*).

tertium. Variolae primum rubrae, dein albae & tandem flavae (*n*), molles, distinctae, fastigiatae (*o*), et sibi blandum perfectum continentes, cum spatio inter pupillas tenso, dolente, rubente & colore rosas Damascenas simulante, bonae habentur (*p*); sed quae durae, depressae, ichore varie colorato plene, cum interstitiis expallentibus, vel variis maculis notatis, malae sunt (*q*). Satio subito suppressa, difficultas spirandi, deliria, phrenitis, mictus cruentus, alvi fluxus cum torminibus, faeces, urinae foetidae, nigrae, sudor colliquativus, periculum summum, imo mortem praesagiunt (*r*). Turgor artuum & faciei in stadio suppurationis expectandus, si plane non adveniat, aut justo citius evanescit, periculum ostendit (*s*).

Quar-

- b*) SYDENH. p. 355.
i) IDEM p. 137. 122.
k) HUXHAM p. 141.
l) MEAD de Var cap. III. p. 38.
m) LIEUTAUD. p. 608.
n) SYDENH. p. 141.
o) RIVERIUS l. c.
p) SYDENH. O. 134. BOERHAAVE l. c.
q) LIEUTAUD. l. c.
r) IDEM.
s) JUNCKER Conspect med. pract. p. 624.

Quartum. Intumescencia manuum, confidente interir-
facie, boni sunt ominis (*t*); contrarium vero, mali (*u*).
Ingruente ultimo stadio subita vultus detumescencia, salu-
vationis recessio, pustularum flacciditas, interstitia pallida
lurida, gangraenosa, infaustum praenuntiant eventum (*v*).
Febris putrida, jam superveniens plerumque letalis ex-
stitit (*x*). Depositiones ad partes internas periculo non
carent, & rarius medelam admittunt (*y*).

METHODUS MEDENDI.

Optabilior omnino foret indicatio, & prima quidem, vi-
rus variolosum in corpus receptum remedio ei opposito seu
antidoto subigere, illudque iners reddere, ut tollatur sta-
dium primum, ulteriorque morbi progressus avertatur. Sed
incassus fuit adhuc omnis labor, nec quidquam hac virtute
praeditum suppeditavit ars, hinc nihil restat, quam idoneis
remediis quantum fieri potest allaborare, ut leviter in cor-
pus agat, commodissime eliminetur & levissimis cum syn-
ptomatibus sua stadia percurrat morbus.

STADIUM PRIMUM.

Duae praesertim in hoc stadio dantur indicationes, nempe

I. *Febris in justo moderamine conservanda, ut legitima
& matura sequatur crisis.* Hinc

α. Febris nimis saeviens reprimenda est. Arabes
qui morbum hunc primi depinxerunt, in ejus curatione me-
thodum adhibuerunt antiphlogisticam, quae mox ex u-
eff

(*t*) HUXHAM p. 154.

(*u*) DE HAEN Ratio Medendi T. I. p. 79. edit. Leidens. S.
DENHAM passim.

(*v*) HUXHAM. p. 145.

(*x*) LIEUTAUD. l. c.

(*y*) LIEUTAUD l. c. p. 609.

se penitus desit, cum calidissimis remediis commutata, donec SYDENHAM illam renovate adgressus perniciososque effectus promiscui regiminis calidi recensuit, methodumque antiphlogisticam morbo varioloso, ut plurimum se adaptiorem, docuit. Absolvitur autem

a. *Venae sectione.* Quotiescumque febris variolosa corpus robustum & vegetum invadit, inceditque cum symptomatibus inflammatoriis, utpote pulsu celeri, duro, forti; calore majori; siti ingente; oculorum rubore; respiratione crebra, calida, difficili; delirio; phrenitide, apertissime necessaria, statimque celebranda est venae pertusio. Et enim in aliis febribus iisdem symptomatibus stipatis: sic hic potentissimum motus febriles compescendi remedium consistit. Creberrimo & quotidiano ex usu consistit, quod, quo magis furit febris eruptiva, eo diutius post eruptionem maneat, & magis confertae erumpant variolae, (ut in consequentibus patet), & dein majori cum vitae periculo caetera percurrat morbus stadia; e contrario, quo mitior incedit febris, quo magis intra limites subsistit, eo benignior morbi indoles. Dum igitur V. S. vi febrem cohibendi & mitigandi pollet, certe multo cum fructu in febre variolosa celebratur, quotiescumque illam mitiorem optamus: metus nimis est, ne in corporibus vegetis, & vino adsuets nimis saeviat, praecocemque inducat eruptionem. Pro ratione febris, corporisque aegri non solum celebratur & repetitur venae pertusio; sed etiam in diversis corporis partibus, prout indicant symptomata, instituitur. Arabes acriter V. S. institerunt, & in adultis sanguinem ad animi detrahi jusserunt, & forsitan ex hac causa rarius adparebat putrida illa febris, variolis confluentibus tam saepe superveniens, & quam Rhazes, qui tam dilucide variolae historiam & curationem tradidit in tractatu suo haud commemorasse videtur.

b. *Leni alui solutione.* Tuto & utiliter hoc morbi tempore subducatur alvus, si, ut adsolet, constipata vel scybalis durioribus clausa sit. Melius hoc peragitur le-

nissimis laxantibus, quam fortioribus. Hujus farinae sunt lenia cathartica ut manna, cremor tartari, sal Glauber. cathar. Prae primis vero clysmata emollientia refrigerantia, quae sine ulla corporis perturbatione & defatigatione leniter alvum subducunt, & faeces eluunt. Cathartica fortiora minime adhibenda sunt, quamvis enim alvum depleant & scybala dura eliciant, febrim tamen intendunt alvum saepe nimis subducunt, aegrumque debilitant.

c. *Potu tenui acidulo.* Nolo hic verbosius excurrere in rationes, cur diluentia, acidula febris vim nimiam infringant, quippe quae in vulgus nota, recensione non egent.

d. *Libero aëris temperati per cubiculum circuitu & modice corpus tegendo.* Vigente febre maxime calet corpus, crebrius per pulmones fluit sanguis, & aeger avidissime aëris temperati refrigerium optat. At si aër non renovatur, incalescit & ipse, calorem minuere & gratissimum sanguini refrigerium praebere nequit, respirationem reddit difficiliorem & hinc aegro perniciosus evadit. Renovatio itaque aëris, rationi tempestatis anni semper accommodata, pernecessaria, & non minus ad orgasmum sanguis refraenandum conferre videtur, quam V. S. multaque alia; minus aegros refocillat, molestias plurimas praecavet, tollit. Aequè noxium est, dum nimia urget febris, dumque illa compescendi, debitosque intra limites continendi animus est, ingenti stragulorum oneri aegrum obruere, quam aëre calido suffocare. Nimia stragula temperati aëris refrigerium a corpore calente arcent, calorem quoque augent profusosque sudores semper evitandos, & mala inde pendentia inducunt. Ab his oriri observantur insomnia, deliria, mictus suppressus (z), cruentus (a), maculae purpureae eruptio praematura, & ista quidem e confluentium generum

SYDENH

(z) MEAD cap. III. de Variolis. DE HAEN rat. med. cap. III.

(a) SYDENHAM p. 150. 167. 359.

SYDENHAMUS (b) saepe vidisse testatur, ubi in junioribus & temperamento sanguineo praeditis hoc regimine & cardiacis impedita & perturbata fuerat eruptio, latentibus intra cutem pustulis, neque sese ultra efferentibus, quibuscumque demum cardiacis sollicitarentur; sed sanguine ad moderatum debitumque motum redacto, dempta parte stragulorum, quibus torrebatur, facile exhibant pustulae & in lectum collocabatur aeger. Quum mala haec symptomata et variolas confluentes ex congestis stragulis & calore aëris saepius nasci observaverat SYDENHAMUS, lectum ante quartum diem aegrum adire non concessit, sed modo in cubili ambitu detinuit, & hoc maxime vegetioribus injunxit aestivo tempore. Quodsi vero ob aegritudinis vehementiam, vel anni tempus frigidius decumbendi aderat necessitas, non pluribus stragulis, quam tali tempestate solitis tegi aegrum sivit, & aër conclavis ut temperatus sit semper curavit, modico igne accenso, ne aegrotans ex frigore quid detrimenti caperet. Pulcherrimae regulae, quas de aëre & decubitu in morbis acutis dedit DE HAEN, in febre etiam variolosa sedulo observandae & adhibendae sunt. Quanti vero referat, ut in hoc stadio placide decurrat & nullo moderamine teneatur febris, facile omnibus ex eo patet, quod ab ejus tenore totus morbi futurus pendeat eventus. Nec nimis cauti & seduli esse possumus, ut in debito gradu febris haec conservetur, & ut evitentur, omnia quaecumque eam aequabiliter & rite decurrentem intendunt vel perturbant.

β. Segnior atque depressa excitanda, instauranda est.
 Quamquam methodus antiphlogistica plurimum valeat & optime conveniat curationi morbi variolosi, ubi corpora robusta & vegeta invadit, inflammatoriisque stipatur symptomatibus, attamen hujus effectus, ut aliorum remediorum, relativi tantum sunt ad corporis conditiones sub quibus adhibentur; hinc ut discrepant corporis conditiones, sic etiam reme-

(b) Pag. 149.

remediorum effectus. Absolum itaque foret nulla habitate ratione corporis aegri & morbi indolis methodo antiphlogisticae pertinaciter insistere; ubi nulla hujus est indicatio. Contingit enim aliquando in morbo varioloso, ut non solum non requiratur, sed profus nocitura sit haec methodus, & altera plane contraria potius indicetur, quae loco sanguinis missionis & circuitum humorum impetuosiores compescendum jubet excitantia adplicare. Non enim semper adest diathesis inflammatoria in corpore, quod invadit morbus variolosus, nec semper febris inflammatoriam aemulat, ut in corporibus debilibus, languidis & terrore morbi percitis observamus, in quibus circulatio potius torpere, videtur. His vero vultus est pallidus, depressus, languor & debilitas summa; pulsus parvus, debilis & frequens, tremulus undosus; calor exiguus; sitis vix ulla; urina cruda, tenuis, aquosa, febris per septem octo dies protrahitur, & terminatur tandem in eruptionem variolarum sibi implicitarum, difficulter suppurantium. Sic se habente morbo varioloso laborantibus venae pertusionem mortem accelerare observat HUXHAM (c). Ipse SYDENHAM, qui a promiscuo cardiacorum usu abhorruit, his tamen dedit locum, quo cum fructu adhibeantur, & in indicatione hujus morbi statuit, ut ne nimis torpido motu remoretur eruptio. Ubi ergo in debilibus langueret febris, & vires videantur impares ad crisin perficiendam moderatus concedatur usus remediorum, quae naturae suppetias ferunt, vires erigunt, torporem discutunt, ut plenaria fiat eruptio. Ad hunc scopum obtinendum adhibeantur medicamenta cardiaca dicta, ex quibus maxime laudatur vinum, aqua dilutum, dein etiam in usum vocentur stimulantia, vesicantia aliaque. Sed probe cavendum est, ne in his nimii simus, sed ut cum circumspectione, & non ultra quam finis requirit, adhibeantur.

γ. Febris justo tenore decurrens, sustentanda, conservanda est. Ubi febris eruptiva nec languet, nec nimis urget

see

(c) L. c. p. 141.

sed intra justos sese cohibet limites & felicem maturamque promittit crisis, nihil medico restare videtur, quam ut desideratissimum hunc & acquabilem conservet tenorem, sollicite cavendo, ab omnibus, quae vel febrim intendere vel minuere valeant. Nullum itaque cardiacum vel oppositae classis remedium adhibeat, sed temperatum tantum aëra & potum diluentem concedat, & si opus sit enemate blando olivum eluat. Caeterum tota res naturae comittatur, quae ut observat SYDENHAMUS sibi permissa negotium suo tempore exsequitur, materiamque debito ordine ac via tum recernit, tum etiam expellit, ut nostra ope, nostris artificibus atque auxiliis non indigeat; suis viribus optime instructa; suis opibus locuples; suo denique ingenio satis docta.

Ex his disputatis facile patet quantum errant illi, qui credunt hunc morbum semper curari posse vel antiphlogistica, vel calida methodo sola, quarum unam aut alteram, quaeumque sit rerum facies, nulla habita ratione utrum subsit inflammatoria diathesis, an contraria; utrum febris justo tempore vigeat, nec ne, constanter, indefinenter adhibent, tandem quasi semper calcantes viam, & parum memores, quod praestantissima artis nostrae remedia intempestive adhibita noceant, & ex errore in hoc morbi tempore commissio jacta sit vitae & necis alea, qua vivit, aut moritur aeger, vel difficillime, etiam summa artis peritia, in sequentibus radiis conservatur.

II. *Symptomata urgentia mitiganda sunt.* Symptomata quae tam saeva, ut a vita vel aegri patientia ferri non possunt, sunt praecipue

a. *Nausea & vomitus.* Haud leves inter medicos agitantur lites utrum in febre variolosa profint, an noceant, vomitoria; & utrum admitti, an rejici oporteat emeticorum usus. BOERHAVIUS a SYDENHAMO, quem de hoc morbo decies legi merentem laudavit, in usu vomitoriorum assentire videtur, nullam enim horum in curatione mentionem fecit. Et etiam DE HAEN ex variolarum therapia
eme-

emetica exfulari jussit. Quum nausea & vomitus in febre variolosa solemnes sunt, & originem suam a miasmatis variolosi natura, in principio morbi ventriculum & quasdam alias partes stimulo ad has partes determinato adficientis, & ad eruptionem usque manentis, repetunt, vel ut ratiocinatur DE HAEN: *illa in vomitum propensio non magis emetico, quam sine eo ante eruptionem papularum tollitur: emetica indicari non videntur.* Et hoc eo magis, quod jam auctus sanguinis per vasa circuitus dato emetico concitator reddatur & sic aptior fiat ad plures peioresque variolas producendas. Deinde ex magno & violento inter vomendum concussu majori vi & copia ad tenerissima encephali vasa adfertur, illaque nimis distendit sanguis, & rupturam vasorum, delirium, apoplexiam, vel saevissimam phrenitidem, inducit, quae maxime timenda sunt in robustis & plethoricis. Hinc emeticorum usus periculo carere non videtur. Sed tamen non negandum est, quod aliquando indicentur, & prudenter adhibita usum habeant, nempe ubi nausea & vomitus augentur a sordibus in ventriculo congestis, quod omnino interdum contingit. Crebri enim a sordibus excitati conatus febrim intendunt, facileque diarrhoeam inducunt, majoresque minantur turbas, quam lenis vomitorii exhibitio, quod ter quaterve movens, quoad maximam partem causam tollit & anxietatem. Cel. etiam HUXHAM (d) multum laudat emetica ad eruptionem adjuvandam in corporibus debilibus, ubi ultra tempus solitum remoratur, & intra cutim latent, nec commode prorumpunt pustulae. Res igitur ita sese habere videtur, quod licet emetica non requirantur ad compescendam frequentem & quasi naturalem ad vomendum propensionem, tamen in quibusdam casibus (e), ubi nempe indicia adsunt hanc potissim-

(d) L. c. p. 142.

(e) Vomitus vomitu curatur, si una cum fomitu eluitur illud quod vomitum fecit. HIPPOCRATES de locis in homine cap. XV MEAD cap. III. MORTON. p. 96.

ffimum oriri & augeri a sordibus in ventriculo haerentibus
 usum vocari possunt, adhibita simul circumspectione in
 corporibus robustis & plethoricis ut V. S. praecaveantur
 mala, quae violentos vomendi motus sequuntur, ut opti-
 ce monuere SYDENHAM & HUXHAM. Haustum sali-
 um RIVERII ad compescendam nauseam commendat
 LEADIUS.

β. *Gutturis dolor.* Hic ostendit partes degluttoni
 servientes esse inflammatas, & variolarum in illis eruptio-
 nem minatur. Ad tollendum hoc periculosum symptoma
 nudantur epispastica (f) nuchae, pone aures, & sub ma-
 illa inferiori adplicata.

γ. *Urinae suppressio.* Ut haec avertatur SYDEN-
 HAM aegrum e lecto surgere iussit, quod praestantius re-
 cedium, quam omnia alia diuretica esse censuit. Sed
 dum justus metus frigoris suscipiendi subit, & imminen-
 te eruptione, aut fervente suppuratione lectum relinquere
 periculo non careat (g), tutius hoc symptoma clysmati-
 cus (h) & diureticis oppugnatur.

δ. *Mictus cruentus*, cujus medela tentanda est Tinct^o
 osar. acido vitrioli, potu miltis; vel & fero lactis alumi-
 noso.

ε. *Convulsiones & insultus epileptici.* Ad hos motus
 irregulares compescendos adhibeantur medicamenta anti-
 spasmica dicta, nempe rad. Valer. Silvestr. Castor, sal.
 cal. vol. camphora, moschus, vesicatoria, in adultis
 V. S., sed omnibus his praefert pediluvium doctissimus Prae-
 ceptor noster WHYTT (i), quod hinc etiam in curatione
 variolarum non solum ob virtutem has turbas placandi, sed
 etiam propter alios effectus, quos praestare videtur, scili-
 cet molestissima & periculosissima symptomata ut deliria,
 phre-

(f) HUXHAM l. c. p. 140. 141. WHYTT Praelect. clinicis.

(g) HOFMANN l. c. & Diff. de Situ erecto in morbis periculosiss
 valde noxio.

(h) MEAD. l. c.

(i) De Morbis nervosis p. 459. & Praelect.

phrenitides &c. mitigandi, tollendi, motusque febriles sopiendi vim habet. Non solum autem haec symptomata curat pediluvium, sed etiam variolarum eruptioni favet, cutem relaxando, emolliendo, ut faciliori negotio peragatur materiae morbificae in cutem depositio. Deinde pediluvium non immerito laudari videtur ad alium effectum praestandum, scilicet ad numerum variolarum diminuendum in facie (*k*). Et certe si consideramus pediluvii effectus cum istis comparatos, qui occurrunt in eruptione variolarum virtus haec a pediluvio non est aliena. Variolae observantur crebrius & citius erumpere, quo tenuior est cutis, & quo celerius per vasa minima fluit sanguis, ut in facie: & rarius & tardius in locis, in quibus lentius movetur sanguis & major est resistentia a cutis crassitudine, ut extremitatibus, pedum plantis, manuumque volis. Idem patet in infantibus (*l*) quibus est cutis contracta ob lavationem frigidam contra rachitidem. Balneum cutim emollit, relaxat hinc dum pedes balneo immerguntur eorum cutis atque vasa cutanea mollescunt, & sic ablata resistentia, facilius major copia & impetu in his partibus fluit sanguis, & facilius contingit eruptio. Quotiescumque etiam pediluvium adhibetur numerosiores sunt in pedibus variolae (*m*). Hinc eruptionem promovet, renixum vasorum cutaneorum minuendo infringendo, & materiae variolosae in cutem depositionem faciliorem reddit, & sic quoque a partibus internis & capitis humorum impetum revellere, & ad externas & inferiores derivare videtur pediluvium. Haec paediluviorum utilitas jam Arabum temporibus innotuit, qui ad hunc finem obtinendum vaporibus utebantur. Confirmatur haec veterum praxis etiam nostris temporibus. Russorum gens ex patriae more cellas caldarias qualibet septimana saltem semel ingreditur, in quibus corpus denudatum calidissimis vaporibus, lapides candentes aqua conspergendo excitatis, per horam saepe

(*k*) HUXHAM p. 137.

(*l*) IDEM p. 138.

(*m*) IDEM p. 137.

sepe exponunt, & sic universum habitum cutaneum molliunt, poros adaperiunt. In easdem quoque aegros suos transportant & balneo tali Laconico probe macerant. Et experientia, ut DE HAEN (n) adnotavit, docuit in horum corporibus balneo laxatis benignissime defervere variolas.

Fomenta non tam tuta & commoda sunt, quam pediluvia, quia cito calorem amittunt, frequentiori renovatione egent, lectum humectant, & aegro periculum a frigore suscepto intentant.

STADIUM SEGUNDUM.

In hoc medici prudentis est eruptioni favere & suppetias prestare, ubi a quacumque causa impeditur, nec exoptato recedit, atque praecavere, ne nimia fiat in capite & interioribus. His indicationibus optime satisfacit pediluvium, quantum hoc cutem emollit, laxat, impetum humorum a capite & interioribus avertit, ad peripheriam rapit. Ubi regimen calidius intempestive adhibitum, vel ob violentam febrem, nimiamque plethoram pro votis non contingit eruptio, haec adjuvatur & promovetur aëra temperatim conciliando; venam pertundendo; quin ubi ob nimium sanguinem defectum, vel ante morbum contractum, vel ex sanguinis missione minus opportune celebrata ortum, retardatur, medicamentis cardiacis & vesicantibus provocetur.

STADIUM TERTIUM.

Stadium suppurationis non raro multa sistit symptomata anomala & infortunia, hinc variae in variis erunt indicationes, ita ut perdifficile sit minute & exquisite exponere, quod in quolibet morbi genere sit agendum. Sufficiat itaque ob angustos dissertationes limites generales tantum supradictare indicationes, quae duae sunt, videlicet

I. P^{mo}

n. Rat. Medendi P. X. 288.

I. *Pustularum suppuratio sustinenda, promovenda est.*
 Ubi partes tument, rubent, pustulae attolluntur, & suppurare ex votis incipiunt sine ullis molestis symptomatibus, nihil opus est, quam ut optabilis haec rerum conditio conservetur, adjuvetur potu multo, diluente, blando, farinoso, aëre temperato, puro, saepius renovato, qui hac morbi periodo propter effluvia putrida ex pustulis emissa saltem aequae, quam in prioribus necessarius est; sed tamen ita concessio, ne aeger ex refrigerio imprudenter admissio materiam in cute depositam retroagente, quid detrimenti capiat: & tandem evitatis omnibus, quae suppurationem augent febrem, vel pustularum suppurationem impediunt.

Quum post eruptionem vires vitae languent & imparae perficiendae suppurationi videntur, non tument, rubent, interstitia, pustulae haud elevantur, vires erigendae, instaurandae & excitandae sunt, analepticis, vinosis, vesicantibus. Ubi suppuratio jam incepta male dein procedit, pustulae depressae, flaccidae, rubro margine destitutae deveniunt, pus haud laudabile, sed aquosum continent, ut in crystallinis &c. fit, iisdem etiam medicamentis vires dejectae resciciendae sunt. Hac etiam occasione (o), ne non in aliis morbi circumstantiis (p) ex auctoritate C. practiceorum cortex Peruv. in usum vocari potest.

In cruentis variolis potentissima esse remedia spiritum vitrioli & corticem Peruv. omnemque in his curae spem esse positam, adseverat MEADUS.

Maculis purpureis ab aëre calido oriundis medemur, ex observatione SYDENHAMI (q), aëre temperato, levioribus tegumentis ac medicamentis diluentibus. Ubi variolae cum maculis purpureis mistae sunt, languentque vires vitae, cardiaca, vinosa, & corticem Peruv. cum acido vitriolico in modum extollit MEADUS, cujus optimos effectus con-

(o) HUXHAM l. c. p. 153. MONRO Medic. Essays vol. V. p. 68.

(p) DE HAEN Rat. Med. T. I. p. 99.

(q) P. 160. & 541.

confirmarunt HUXHAM (r), MONRO (s), STORCK (t). Cortex adhibeatur vel per os, vel per anum clysmatum forma injiciatur, id quod maxime in infantibus usu venit. Sapientissime vero jam monuit HUXHAM (u), ut abstineatur a cortice, quum dyspnœa laborat aeger, constitit enim experientia eum respirationem reddere difficiliorem, hinc aegrum in periculum suffocationis inducere posse.

Quod si contingeret, ut post eruptionem vehementior accendatur febris, superveniente etiam delirio, his obviam eundum est sanguinis detractio vel venam pertundendo in brachio, vel hirudines adplicando. Multus est, & sane non sine gravissima ratione, in laudibus pediluvii ad refrigendum delirium Celeberrimus WHYT (v), qui multa narrat exempla praestantissimi effectus pediluvii in febribus delirio comitatis, & tandem ita concludit: *Loco multorum exemplorum, quae adhuc addere possem, tantummodo observabo, me plures aegros, qui in majus videbantur esse adducti discrimen, in deliriis febrilibus facilius servasse pediluvii calidis, quam ullo alio remedio. Et etiam in talibus casibus in quibus horum adplicatione curam perfectam obtinere non potui fere tamen semper praesentissimum adferebant levamen, reddendo aegrum tranquilliores, eumque ad somnum disponendo. Pediluvia calida singulari ratione prosunt, in febribus, ubi encephalum vel nervi magis sunt irritati. In inflammatione oculorum melius intentioni satisfaciunt, si ante pediluvia hirudines regionibus temporalibus adplicantur. Si vero aeger in situ erecto pediluvium ferre nequit, jubeo ut pedes a latere lecti tantum foras efferantur, quantum requiritur, ut in aquam immergi possint. Calor tamen pediluvii non sit infra gradum 100 thermometri Farenheitiani.*

II.

(r) L. c. p. 152.

(s) Med. Essays vol. V. p. 87.

(t) Annus Secund. p. 159. & 162.

(u) De Variolis p. 153.

(v) De Morbis nervos p. 446 — 459.

II. *Symptomata, quae conditionem aegrotantis magis aerumnosam & periculofam reddunt compescenda, corrigenda aut tollenda sunt.* Ad dolorem pustularum mulcendum & febrem suppuratoriam domandam maxime laudatur opium, cujus usus magis necessarius est, quum variolae numerosae sunt, & corpora juniora infestant, quae aegerrime hunc dolorem ferunt. Dandum vero est opium maturius & quidem vesperi, primum parva, dein aucta dosi & repetita secundum aegri tranquillitatem. Sed animadvertendum tamen est, quod licet optime inserviat opium dolori inflammatorio mulcendo, rapidoque sanguinis motui reprimendo (x), quidam tamen ejus effectus, & aegrotantis circumstantiae, interdum illius usui obstare, vel saltem, ut cum cautione adhibeatur, requirunt. Sic salivam viscidiorē reddere ejusque secretionem cohibere opium (y), experientia docuit, hinc resistit ptyalismo, praecipue sub fine hujus stadii, quo sponte saliva devenit viscidior, & major est metus suffocationis a visciditate ex duplici ratione aucta. Deinde papaveris succus etiam respirationem adgravat, hinc **MEADIVS** (z) & **HUXHAM** (a) ejus usum suspendere suadent, ubi spiritus est difficultas.

Ad tumorem faucium minuendum, salivae visciditatem corrigendam extus cataplasmata, intus gargarismata emollientia leniter resolventia, abstergentia adhibeantur.

Constipationi alui ab opio inductae obviam imus clysmate emolliente quotidie vel alternis diebus injecto.

STA⁴

(x) **SYDENHAM**, **BOERHAAVE**, **HARRIS**, **ETMULLER**, **HOFMANN**, **WHYTT**, **ALSTON**.

(y) **YOUNG** de Opio §. 3. **HUXHAM** p. 149.

(z) De Variolis cap. III.

(a) L. c. p. 149. **WERLHOF** de Variol. & anthracibus p. 96.

STADIUM QUARTUM.

Quae hic medico agenda sunt sequentibus absolvuntur indicationibus.

I. *Exsiccatio promovenda & raptus materiae ad interiora praecavendus.* Ut remedium huic fini obtinendo adaequatum Cel. DE HAEN laudat pustularum apertionem, & pus in illis stabulantis cum spongiis lacte calido madefactis absterfionem (*b*). Idem commendat HUXHAM in lymphaticis, vel ubi per plures confluunt & vesiculam latam formant (*c*). Quod vero opus nonnullis taedio plenum videtur. Fomentationes, cataplasmata, immediate ante vulsus subsidentiam extremitatibus adplicare suaserunt alii (*d*). Quilibet integrum erit eligendi remedium, quod magis arrioret, modo conditionibus praesentibus convenientissimum sit.

II. *Reliquiae virus variolosi, quae forte remanserint, expellendae sunt.* Exsiccatione peracta huc egregie faciunt urgantia leniter roborantia, tertio quoque die, quater vel quinque propinanda, immo levia diuretica, aliaque in similibus conditionibus proficua.

III. *Symptomata urgentia mitiganda sunt.* Infaustissimi generumque ominis in hoc stadio symptoma est febris putrida, quae curanda est remediis efficacissimis, tempestive adhibitis; accurate prius indagata morbi indole priva, & symptomatum concomitantium genio probe pensitato, V. c. spasmoticis, aluum leniter ducentibus, cardiacis, acidiis, diureticis.

Haec igitur sunt, quae de variolis dicenda habui. Favor multa, immo plurima momenta, expendenda superesse,

(*b*) L. c. T. I. p.

(*c*) L. c. p. 149.

(*d*) BAGLIVIVS de Variolis. HUXHAM p. 155.

esse, quae pro dignitate disputare, nec dissertationis limites, nec ingenii vires, quas sentio, quam sint in me exiguae, permittunt. B. L. hos juveniles conatus, quos non scribendi impetus, sed sancta Academiae Lugduno-Batavae lex extorsit, ut aequi, bonique consulat, rogo.

F I N I S.

